

פסח תשפ"ד
גיליון מס' 62

במזישי: הרב נתנאל מישולם

מחבר הספרים: "שמח בחור",
"הרמוניה בחיק הבית" ו"מלאכת
מחשבת"

תגיד לי מה יותר מתוק מדף גמרא

שמח זבולון בצאתך ויששכר באוהלך

טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף

ניתן להצטרף לרשימת התפוצה במייל

1shol1@walla.co.il

המסע לגישמאק

גם עולם הזה וגם עולם הבא

מה עדיף?

יששכר או זבולון

למי יש יותר עולם הזה לאברכים או לעשירים

- סיפור מרתק עוצר נשימה ומעורר מחשבה -

תוכן

3..... העילוי

9..... קרב מוחות של עלויים

21..... מיאמי פרק ב'

24..... הצריך עיון של העילויות

26..... פיוס השכבות העמוקות של הנפש

30..... מלכה בטרקלין של מלך

35..... בית של תורה

37..... חיי אברכות

43..... מתחיל באייס קפה ונגמר

46..... אטרקציה או הרמוניה

59..... אין בעל הנס מכיר בניסו

61..... זבולון בין הסדרים

64..... מיאמי פרק ג'

67..... הנאום – קודם המנה הראשונה

67..... התבלין

70..... הנאום – בין המנה הראשונה למנה העיקרית

70..... יופי

- 77 ..... הנאום – בין המנה העיקרית לקינות.
- 77 ..... גשמיות ביום מתן תורה!?
- 82 ..... מוכח מדעית - לבני התורה יש יותר עולם הזה.
- 86 ..... מוכח מדעית – לבני התורה יש חיים טובים וארוכים יותר.
- 89 ..... סגירת מעגל.
- 95 ..... סוף טוב.

תיאום ציפיות:

א. הסיפור לא לקוח ממחוזות הדמיון, אלא מהתרחשויות שהתרחשו במציאות. עם זאת בכדי לשמור על איזון בין כנות לקוראים ובין הגינות לגיבורי הסיפור לא לחשוף את זהותם, הסיפור ממוזג מכמה מקרים שונים שהתרחשו לאנשים שונים במקומות שונים. והשזירה בניהם היא מלאכותית על ידי הכותב.

ב. הרכיבים של הסיפור: עמקות, פלפול, דרמה והומור. שילוב של הנאה וחכמה כדי לספק לקורא חווית קריאה: "עוצרת נשימה ומעוררת מחשבה". לאלרגיים לפלפול, ניתן לדלג על הפרקים העיוניים ולהמשיך לפרקים העלילתיים.

העילוי

"הראש ישיבה" אומר חננאל – "יש ראייה ליסוד שלכם מתוס' בד"ה אלא". הראש ישיבה משחזר את התוס' בראשו ולא מבין מהיכן הוציא תלמידו המבריק הוכחה. ממשיך חננאל: "אם ננתח את תירוץ רבינו תם לפי המהלך של ר' אלחנן ונחבר לו את יסוד ר' עקיבא איגר ונקשה עליו את קושיית ה-קצוסי', בהתחשב בהשגת ה-נתיבעס' מוכרחים לומר שתוס' למדו כשיטת הראש ישיבה". כולו נפעם מגאונותו עוצר ר' לייזר קפלן את השיעור כללי, ובצעדי אושר פוסע לעבר 'העילוי', מניח את שתי ידיו האבהיות על ראש תלמידו ומברך בערגה: "ברוך אתה ה' החונן לאדם דעת". מוחו השנון והמבריק העלה את רף הפלפולים וחיידוד הסוגייה לשיאים חדשים, רבותיו היו מוכרחים לעמול שעות נוספות בהכנת השיעור, בכדי שיוכלו לעמוד ולתת תשובות לחננאל השנון.

הראש ישיבה וחננאל נקשרו בעבותות אהבה של תורה, וקבעו בסדר א' ללמוד חברותא בה ניתחו את הוויות אביי ורבא בעמקות וגאונות אדירה, ללא ספק 'החברותא – הראש ישיבה והעילוי' השפיעו באופן ישיר על האווירה המרוממת בבית המדרש, וחשמל של שטייגען הורגש בחלל הישיבה.

בלב כבוד ולרגל המצב מתכנן ר' לייזר קפלן את נסיעתו לניכר בכדי לגייס תרומות לישיבתו הקדושה. בתיק שהכינה הרבצ'ן במסירות ובדאגה יש הרבה לב ואף כמה דברי מתיקה, אך חסר שם את העיקר, איך יעמוד ויחזיק כשבועיים בלי קולות הלימוד מבית המדרש, בלי שאלות וקושיות של בחירי הישיבה, בלי המים החיים שמגיעים מהיכל הלימוד, בתיק קטן מונחים התפילין וגמרא מהדורת פנינים שדפיה מעוטרים בחידושי תורה שהתחדשו 'בלכתך בדרך', הוא מצמיד את התיק אל ליבו מנסה לשאוב ממנו נחמה לימים הקרובים. אבל עדיין הוא חש חלל עמוק בליבו, 'או חברותא או מיתותא', הבדידות בארץ

העמים קשה לנפשו שנקשרה בנפש תלמידו והיא זו שבסוף גורמת לו ברגע האחרון לצרף את חננאל למסע, כמובן לאחר הבטחות להוריו שישמור עליו כבבת עינו.

כנפי מטוס האיירבוס A380 נראים מבעד לחלון הקטן שממריא אל על... אבל מיודענו אפילו לא שמו לב, הם מזמן שקועים בדברים שבשחקים. תוך כדי שאביי ורבא מלווים אותם בדרכם, מתענגים הם על חוויה ששאר נוסעי המטוס לא יכולים אפילו לשער, אולי רק קצת להביט בפניהם המוארות, ובאש שכאילו אופפת אותם בעולם משלהם.

תפילת שחרית עם סדר של לימוד משותף גורמים לר' לייזר לשמוח על החלטתו לצרף את חננאל לנסיעה והוא מרגיש מוכן לצאת לסבב פגישות עם נגידיים ברחבי מיאמי הגשומה תרתי משמע¹. עין אלקטרונית מקבלת אותם בשער הכניסה לוויולה של זבולון דשטנר, מזהה אותם ומשקפת את דמותם במסך האינטרקום שבתוך הבית, מר דשטנר שנמצא בקשרי ידידות קרובים עם ראש הישיבה מזהה אותו מיד ומקליק open, שער הכניסה נפתח לפניהם, ובבת אחת נגלה מול עיני חננאל מכל טוב העושר הנוצץ ופאר מסנוור עיניים שמדליק בו לרגע ניצוץ של תאוות העושר, אך הוא ישר מדחיק אותו, תוך זמזום שקט של 'טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף'.

לאחר לחיצת ידיים חמימה והכרות קצרצרה עם המלווה המובחר שלו עוברים ר' לייזר ומר דשטנר לענייני כספים בזמן שחננאל מרשה לעצמו לטייל בעיניו בהתעניינות רבה ולהביט בפאר וההדר הקצת מוגזמים שסביבו, מר דשטנר ששם לב למבטו מנצל דקה שר' לייזר יוצא לשיחת טלפון חשובה ופונה לחננאל בשאלה: "מה אתה אומר, המעצב פנים מוכשר?!...". חננאל נבהל קמעה מהפנייה הישירה ו/או מהצניחה לעולם המציאות, והעשיר ממשיך בחיור ומצביע על סמל הפולו שבחולצתו הממותגת... "אתה רוצה להיות על הסוס... כמוני ולהנות משני עולמות, גם עולם הזה מפנק ומלא בחוויות גשמיות וגם 'עולם הבא'... הרי עלי"

¹ גם במובן הפשוט של גשם וגם במובן של גשמיות.

ועל כמותי עומד עולם הישיבות, ואי אפשר לשער את גודל העולם הבא שממתין לנו, שמעתי שאתה מוכשר מאד, ועם קצת השקעה נוכל לפתח את הפוטנציאל העסקי שגלום בך, תעבור לישיבה כאן במיאמי, ו'בין הסדרים' תעזור לי בעסקים, אני אסדר לך מקום ביחידת דיור בוילה שלי, וכך תזכה לנחול שני עולמות גם עולם הזה וגם עולם הבא השמור לתמכין דאורייתא..."

את המשפט האחרון שומע לחלקין גם ר' לייזר שחוזר פנימה "מה קרה חננאל? למה אתה נבוך? לא היה נעים לך להישאר לבד, בתוך כל הקרמיקה והנברשות הנוצצות?" שואל בקריצה. ופונה למר דשטנר שנראה דווקא מרוצה, לסכם את עניין התרומה, ומתפלא שבזמן שיצא הסכום הכפיל את עצמו. תוך כדי הרהור על כך שכנראה חננאל תלמידו הוא זה שתרם לעניין בחוכמתו וברושם שעשה על הנדיב. יוצא מגדרו בהרעפת שבחים ותודות לנדיב על נדיבת ליבו: "אין לך מושג איזה עולם הבא... מחכה לך בשמים בזכות תרומתך לעמלי תורה..." ומטלטל בכך עוד קצת את עולמו הפנימי של חננאל.

ר' לייזר מתהלך בצעדי ריקוד בין מכוניות היוקרה של מיאמי, שמח ששליחותו מסתדרת על הצד היותר טוב, חננאל מנסה להסדיר את מחשבותיו לכדי שאלה: "האם באמת יש למר דשטנר עולם הבא כל כך גדול?" הוא שואל - "ברור! ברור! מה השאלה, הוא מגדולי המחזיקי תורה, בממון שה' חנן אותו הוא נותן שקט כלכלי ומאפשר לנו ללמוד תורה בנחת!" - "אם כך" זועק חננאל זעקה חרישית "אולי עדיף להיות בעל עסקים מאשר ישיבה בוחער? לזכות גם בעולם הזה וגם בעולם הבא?" עכשיו מבין ראש הישיבה את ההרהורים שכבשו את תלמידו בדקות האחרונות: "איזו ברכה יותר גדולה של יששכר? או של זבלון?" שואל הראש ישיבה בניחותא, תוך שהוא מניח יד על כתפי תלמידו ומספר לו על אחד הנדיבים שנכנס לקבל ברכה מהבריסקר'ב ואמר לו בנימה של התנצחות: "לי יש גם עולם הזה וגם עולם הבא, ואילו לרב יש רק עולם הבא!". ענה לו הבריסקר'ב "על עולם הבא אני לא מתווכח אתך, אבל עולם הזה יש לי יותר ממך..!"

ר' לייזר יודע שאת העילוי לא קונים באיזה ווארטלאך יפה, בלי מהלך עמוק במחשבה, העילוי יגיד שְׁכֹנֵיֶיךָ אבל מבחינתו יישאר בצריך עיון גדול. לכך הוא צולל עמו לעומק המחשבה מתוך ספרו של גדול בעלי המחשבה המשגיח הרב וולבה, על דברי המסילת ישרים: "שהאדם לא נברא אלא להתענג על ה' וליהנות מזיו שכינתו, שזהו 'התענוג והעידון' הגדול ביותר שיכול להמצאות, ובאמת מקום העידון הזה בעולם הבא" שואל הרב וולבה, הרמח"ל פותח גם בתענוג וגם בעידון, ומגלה לנו שמקום העידון בעולם הבא, אבל איפה מקום 'התענוג'? עונה ר' שלמה וולבה, מקום 'התענוג' בעולם הזה, בעולם שלנו.

בארץ, חננאל מחפש אחר ה'תענוג' עליו דיבר הרב וולבה. הוא מחכה לליל שישי, זמן 'התענוג' של הישיבה בוחערים, בו הם מתפנקים בשיא העונג על צלחת צ'ולנט מהבילה. הוא מברר אצל 'המבינים' היכן נמצא הצ'ולנט שכבר מליל שישי ריחו נודף, ומכיל את הטעם של מעין עולם הבא, שגורם אפילו למטבחי מלכים כשל הקיסר² לקנא ולהתגרור.

מזמזם לעצמו בשקט: "מעין עולם הבא" מזמין את צ'ולנט המלכים מנה המתאפיינת בכמות נדיבה של בשר אסאדו. אחרי הבטה קצרה במקרר הוא מחליט להיות מחמיר ב'תענוג', ולמרות שניתן לצאת ידי חובה בפחית RC קולה, הוא מהדר אחר טעם החיים 'קוקה קולה'. ובבקבוק זכוכית כדי להיות מהדרין מן המהדרין.

אולם עם כל הכבוד לבשר שהיה רך כחמאה, ולגזים המשובחים של הקוקה קולה הקרה, שבשילוב מנצח ענגו לו את האצטומכא כדבעי. זה היה נראה לו כאין וכאפס מול פינוקי מימאי.

הוא הרגיש שמול הגן עדן שראה במימאי, תענוג ה'צ'ולנט גם למחמירים הוא כמו המיעוט תענוג של 'פת במלח', שהרי ניתן לאכול

² גמרא שבת קיט. "אמר לו קיסר לרבי יהושע בן חנניא: מפני מה תבשיל של שבת ריחו נודף? אמר לו: תבלין אחד יש לנו ושבת שמו שאנו מטילין לתוכו וריחו נודף. אמר לו: תן לנו הימנו. אמר לו: כל המשמר את השבת מועיל לו ושאינו משמר את השבת אינו מועיל לו.

לשובעה לחם גם ללא מלח, אלא שהמלח שבא לתבל, הוא המיעוט תענוג של מי שבתורה הוא עמל. ובימנו הצ'ולנט הוא המיעוט תענוג של הישיבה בוחערים.

קולות מוזיקה ממערכת הקריוקי קוטעות את מחשבתו:

תגיד לי מה יותר מתוק מדף גמרא

מסברא טובה ברמב"ם

תגיד לי מה יותר מתוק תגיד לי מה

זה גם עולם הזה וגם עולם הבא

המילים 'זה גם עולם הזה וגם עולם הבא' מהדהדות בראשו של חננאל. "איזה כיף". הוא שואג – "התענוג בזה העולם הוא לא צלחת צ'ולנט אלא סברא טובה ברמב"ם". האושר והעונג האין סופי שחוה עילוי בשעה שמצליח לבנות מהלך גאוני המיישב את הרמב"ם מצריך עיון גדול של ר' עקיבא איגר, אותו זכה חננאל לחוות אין ספור פעמים, מסב חווית עונג שאפילו מפונקי מיאמי לא מסוגלים להבין.

הוא נזכר באושר האין סופי שהיה נסוך על פניו לאחר השטייגען של ליל שבועות, ושהראש ישיבה היה אומר לו: "בלילה עסקנו בלכם... עכשיו הגיע התור של לה'..."

דבריו של האור החיים הקדוש: "שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות טוב התורה היו משתגעים ומתלהטים אחריה ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם" מתנגנים במוחו עם לחנו של ר' הלל פלאי ופורטים על מתרי נשמתו.

כשניסה להסביר לאחותו שלא הבינה מה כל כך כיף בישיבה הוא המחיש לה את זה ביום הווארט שלה כשהיא הסתכלה בחלון והוצפה

התרגשות עצומה כשהחתן הגיע. אז לחש לה זה מעט מהריגוש
והאושר האין סופי שחווה עילוי בשעה שמצליח לפצח פשט ברמב"ם.
במוחו מתנגנת המנגינה ובצעדי אושר מדלג לישיבה לאל שאהבה נפשו
– 'שטייגען'.

קרב מוחות של עילויים

שירת 'מה אהבתי תורתך' מתנגנת חרישית מפיו, בשעה שחזר לאת שאהבה נפשו – הסטנדר והגמרא שעמדו מיותמים בבית המדרש והתגעגעו לנדנדוד השטייגן של חננאל.

"נו איך היה?" קוטע את מחשבתו החברותא.

"מְחֻכִּים" משיב חננאל. "מעולם לא היה לי סוף שבוע כל כך עמוס בהתבוננות בחיים, אני יכול לחבר ספר רק מהתובנות שהגעתי אליהם בימים האחרונים".

"אני מתכוון – איך היה במיאמי?"

"מסנור, מטלטל, מבלבל"

"מה?"

"אני יסביר, מר דשטנר..."

"אתה לא נורמלי" גוער בו גלעד החברותא – "אתה ממש אלוף לפספס הזדמנויות, אני לא מבין איך אתה מסרב להצעה ומאפשר לה לחמוק לך מבין האצבעות, אני במקומך הייתי עט על הזדמנות כמוצא שלל רב".

"גלעד, התגעגעתי ללימוד" אומר בצליל אהבה, תוך כדי שמלטף את דפי הגמרא – "תפתח את הגמרא נתחיל ללמוד".

"פתח דף לד":³

"אומרת הגמרא" הוא מנגן בניגון ישבתי – "אמר רב חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל הנביאים לא נתבאו אלא למשיא בתו לתלמיד חכם

---

³ מסכת ברכות

ולעושה פרקמטיא לתלמיד חכם ולמהנה תלמיד חכם מנכסיו אבל תלמידי חכמים עצמן עין לא ראתה אלוקים זולתך".

המילים של הגמרא מעבירים משוב של בהירות על מוחו, ודברי רב חייא מגרשים את שיירי הספקות שטרדו את שלוותו.

ובשמחה השמורה – 'לאין שמחה אלא כהתרת הספקות' קיפץ בהתלהבות תוך כדי שמנחית דפיקה הגונה על הסטנדר.

"אתה שומע גלעד, עם כל הערך לעולם הבא של זבולון, הוא כאין וכאפס מול העולם הבא של 'יששכר' – של מי שממית עצמו ולן בעומקה של הלכה.

אז נכון הסימן שאלה מצד 'עולם הזה' – למי יש יותר עולם הזה, לעשירי תבל או ללומדי התורה? למרות שיש לי בו פשט עדין הוא לא מיושב לגמרי, אבל מהזווית המשמעותית יותר – עולם הבא. יש פתרון שלא משאיר מקום לשום ספק – עולם הבא של 'תומכי' תורה, כאין וכאפס לעומת עולם הבא של 'עמלי' תורה".

ההתלהבות סחפה אותו לניגון, כששירת 'טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף' מתנגנת על לשונו, ומחברת אותו להקלה העצומה שחש ברגעים אלו שאפילו שיירי המועקה שהעיבה עליו והטילה ספק בדרך הברורה שסלל לעצמו – פרחו והלכו".

אלא שהחברותא פורך את דבריו מדברי המתמיד הגדול מרן הגאון ר' עובדיה יוסף זצ"ל בספרו "הליכות עולם"⁴ שמפרש שדברי הגמרא מדברת רק על מי שמסייע לתלמידי חכמים בעשיית פרקמטיא וכדומה, אבל מי שלוקח את עול הפרנסה של תלמידי חכמים לגמרי על כתפיו, ודואג לכל מחסורם, זוכה לשותפות מלאה עם תלמידי החכמים ומקבל כשכרם בעולם הבא".

---

⁴ בשו"ת שבסוף חלק ח'.

"ויותר מזה" מחזק גלעד את קושייתו – "כיששכר מה הסיכוי שלך לזכות בעולם הבא כשל הרב עובדיה או הרב אלישיב? אולם כזבולון יש לך סיכוי!" ומסביר – "האם אתה לא מקנא באותו עשיר שלזכותו נזקפים 9 שנים מחייו של הרב אלישיב?"

בשנת תשס"ג כאשר הרב אלישיב אושפז בבית החולים במצב של סכנת חיים ממשית, כדי להצילו נדרש שאת הניתוח יבצע רופא מומחה בעל שם עולמי, שכדי להביאו נדרש הון עתק, אותו תרם יהודי עשיר מארצות הברית.

ברוך ה' הניתוח הצליח, והרב אלישיב חי עוד 9 שנים של שקיעות ולימוד התורה.

"עד שאתה מקנא באותו עשיר תקנא באמא של הרב אלישיב, שהביאה לו 102 שנות חיים?" מוחו של העילוי מתחיל לעשות חשבונות – "על פי דברי הגמרא שאבדת רבו קודמת לאבדת אביו, מפני שאביו הביאו לעולם הזה ורבו שלמדו חכמה מביאו לחיי העולם הבא", יוצא שגם התורם של הרופא הביא לרב אלישיב חיי עולם הזה, והרב אלישיב בבחירה החופשית שלו הפכם לחיי עולם הבא. לא יכול להיות שמעלת הרופא והתורם תהייה גדולה ממעלת אביו ואמו.

ולפי זה יוצא שזבולון שדואג לצרכים הגשמיים של יששכר, בעצם נותן רק חיי עולם הזה⁵, וזהו הפשט בדברי הגמרא במסכת ברכות שלמדנו מקודם: "אמר רב חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל הנביאים לא נתנבאו אלא למשיא בתו לתלמיד חכם ולעושה פרקמטיא לתלמיד חכם ולמהנה תלמיד חכם מנכסיו אבל תלמידי חכמים עצמן עין לא ראתה אלוקים זולתך". דהיינו זבולון הוא רק הכשר מצוה, ויששכר הם מצוה ממש. זבולון מביא חיי עולם הזה ויששכר מרימים אותם לחיי עולם הבא ולכן אין מה להשוות בין העולם הבא של יששכר לזבולון."

---

⁵ כי מאי שנא מאביו ואמו.

קרב מוחות העילויים מתחמם.

"לשיטתך" מקשה החברותא של העילוי בחריפות – "למה מותר ללכת עם ציציות בחוץ ליד נשים!?"

הרי כמו שאסור⁶ ללכת עם ציציות בחוץ ליד נפטרים משום לועג לרש שהרי מת פטור מן המצוות, יהיה אסור ללכת ליד נשים מאותה סיבה של לועג לרש, שהרי הן פטורות ממצות ציצית.

בשלמא לדבריי בזה שהאשה מסייעת לבעלה ללמוד תורה ובעצם היא הזבולון הפרטי שלו, יש לה חלק בתורה ובמצוות שלו. אולם לשיטתך שזבולון נותן רק חיי עולם הזה, גם האישה שמסייעת לבעלה ודואגת לכל צרכיו בעצם נותנת עולם הזה בלבד, ובעלה לוקח את עזרתה הגשמית ומשתמש בה כדי ללמוד תורה⁷.

⁶ ברכות יח.

⁷ שהרי במה שונה אשתו של האדם מאמו, וכמו שאמא למדנו שמביאה לאדם חיי עולם הזה, שהרי אבדת רבו קודמת גם לאבדת אמו ולא רק לאבדת אביו. – אלא שבזה גופא נחלקו העילוי והחברותא. העילוי רוצה לחדש שכל דברי הגמרא שאבדת רבו קודמת לאבדת אביו, מפני שאביו מביאו לחיי עולם הזה ורבו לחיי עולם הבא, הם דווקא בייחס לאב אבל אבדת אמו קודמת לאבדת רבו, מפני שהיא מביאה אתו גם לחיי עולם הבא כדברי הגמרא (ברכות יז.): "נשים במאי זכיין? באקריו בנייהו לבי כנישתא ובאתנוני גבריהו בי רבנן ונטרין לגבריהו עד דאתו מבי רבנן". אלא שהחברותא דחה את דבריו מדברי הגמרא במסכת קידושין (לא.): "אבא אומר השקיני מים ואימא אומרת השקיני מים איזה מהם קודם? אמר ליה הנח כבוד אמך ועשה כבוד אביך שאתה ואמך חייבים בכבוד אביך", ואם האם מביאתו לחיי עולם הבא והאב רק לחיי עולם הזה, לכאורה יש להקדים את האם לאב מאותו טעם בדיוק שהרב קודם לאב. וכדברי התוספתא להדיא: "אבידת אביו ואבידת אמו, אבידת אביו קודמת לאבידת אמו. אימתי בזמן שהיא תחתיו, הא אינה תחתיו שניהם שוין". רואים שהעולם הבא לו זכה האשה בזכות ששולחת את בנה ללמוד תורה לא נחשבת שנותנת לבנה חיי עולם הבא אלא חיי עולם הזה, וממילא אותו גמרא בדיוק שמדברת על החלק של האשה בלימוד תורה של בעלה, היא נותנת לבעלה רק חיי עולם הזה. ואת ניסיון דחיית העילוי, שכאן יש סברא נוספת שאמו חייבת בכבוד אביו. דחה החברותא מהמשך דברי הגמרא במידה וההורים גרושים, ששניהם שווים, ולכאורה אמאי כאן שהאשה לא תחת בעלה תקדם מפני שמביאה לחיי עולם הבא בשונה מהאב שמביא רק לחיי עולם הזה. אלא מוכח מכאן, שהאם והאשה שמסייעות לבעל

אלא שהעילוי לא נשאר חייב וכיהודי משיב בשאלה: "גלעד. לדברך ברכת שלא עשני אשה היא ברכה לבטלה!

בשלמא לשיטתי שמעלת האיש גדולה ממעלת האשה מפני שהאישה מביאה לאיש רק חיי עולם הזה והוא מרומם אותם לחיי עולם הבא, לכן האיש מברך שלא עשני אשה, אלא לשיטתך שבזה שמסייעת לו היא ברמה שלו, לה יש עדיפות עליו, שהרי בכל פעם שהאיש יוצא להפסקת קפה הוא לא מקבל⁸ שכר לימוד תורה כי הפסיק מלימודו ואשתו

ללמוד תורה, הם מביאות רק לחיי עולם הזה, והבעל לוקח את העזרה הטכנית והגשמית ומרימה לחיי עולם הבא.

⁸ אלא אם כן זה נצרך לצורך הלימוד וכדברי הרמב"ם (דעות ג, ג): "ישים על לבו שיהא גופו שלם וחזק כדי שתהיה נפשו ישרה לדעת את ה' שאי אפשר שיבין וישתכל בחכמות והוא רעב וחולה או אחד מאיבריו כואב וישים על לבו שיהיה לו בן אולי יהיה חכם וגדול בישראל נמצא המהלך בדרך זו כל ימיו עובד את ה' תמיד אפילו בשעה שנושא ונותן ואפילו בשעה שבועל מפני שמחשבתו בכל כדי שימצא צרכיו עד שיהיה גופו שלם לעבוד את ה' ואפילו בשעה שהוא ישן אם ישן לדעת כדי שתנוח דעתו עליו וינוח גופו כדי שלא יחלה ולא יוכל לעבוד את ה' והוא חולה נמצאת שינה שלו עבודה למקום ברוך הוא ועל ענין זה צוו חכמים ואמרו וכל מעשיך יהיו לשם שמים והוא שאמר שלמה בחכמתו בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך".

בעצם כמו שהאשה מסייעת לבעלה ללמוד תורה, גם הבעל מסייע לעצמו, על ידי שאוכל, שותה וישן. כדי לצבור לו כוח ללמוד תורה. ולכאורה למרות שסיוע זה נחשב לו כאילו עובד את ה', עדיין אין מעלתו כלומד תורה ממש. שהרי כותב ר' חיים וולוז'ין (נפש החיים שער ד פרק יא): "האמת בלתי שום ספק כלל, שאם היה העולם כלו, מקצה עד קצהו, פנוי חס ושלום אף רגע אחד ממש מהעסק והתבוננות שלנו בתורה, כרגע, היו נחרבים כל העולמות, עליונים ותחתונים, והיו לאפס ותהו חס ושלום.

ולכן בישיבת וולוז'ין נהגו שיהיו משמרות מתחלפות במשך כל היממה כדי שבכל עשרים וארבע שעות היממה, לא יפסוק קול התורה בהיכל הישיבה. (ספר: גליא מסכת' לתלמידו ר' דוד מנבהרדוק, חלק הדרוש, הספד על ר' חיים וולוז'ין, עמוד 66).

מקבלת שכר גם על הזמן בו הוא שותה קפה, כי היא מבחינתה שלחה אותו ללמוד תורה⁹.

ואמרים שלכך צורת העולם בנויה באופן שכאשר במקום אחד יום, אזי במקום אחר הוא לילה, בשביל שלא יהיה רגע אחד פנוי מתורה.

ולכאורה אם בשעה שאדם ישן כדי לצבור כוח ללמוד תורה, נחשב לו כאילו שנתו היא לימוד תורה, אין צורך למשמרות שגם בלילה ילמדו תורה, כי הרי השנה נחשבת כלימוד תורה. אלא מוכח שהסיוע ללימוד תורה אינו לימוד תורה ממש ואין לו את המעלות של לימוד תורה. ואינו אלא בבחינת מביאו לחיי העולם הזה, שהוא נותן לו כוח גשמי כדי שהאדם יוכל לנצלו לרוחניות. וממילא יששכר והאשה שמסייעות את לומד התורה, אינם אלא מביאים אותו לחיי עולם הזה וזה נחשב רק כאילו למדו תורה אבל לא המעלה ממש של לימוד תורה בפועל.

⁹ בגוף הדבר האם זה נכון שהאשה באמת מקבלת שכר על הזמן שבעלה התבטל ולא למד, ישנה סתירה בחתם סופר מצד אחד כתב: כי הבעלים בעצמם ומכל שכן הבנים אפשר שיקלקלו ויקופח שכרם, אבל הנשים עושות שלהם להחזיק ידיהם כאילו הם בטוחים בצדקתם ותורתם, על כן אם יקלקלו הם חס ושלום, מכל מקום שכר האשה לא יקופח, כאילו הייתה מגדלת בעל וכן צדיקים גמורים (דרושים חלק א', 'סליחות', דרוש טז', ד"ה אמר)

ומצד שני כתב: והעניין שהן זוכות לחיי עד על ידי ב' אלו: שמסייעין בעליהן ובניהן לתורה. והנה בכל אחד מ-ב' אלו יש פחיתות עניין, במה דאקרויי לבנייהו, אף על פי שמחשבתם רצויה, מכל מקום מי יודע אם יצליח לתורה, כי אמרו במדרש: על "אחד מאלף מצאתי" (קהלת ז) אלף נכנסים לבית הספר יוצא מהם 100 למקרא ועשרה ממאה למשנה, ואחד מהעשרה להוראה. אם כן מי יערוב לה שתצליח בזה, אך בעלה אם זכתה לצדיק ותלמיד חכם והיא מחזקת בידו הרי היא הולכת לבטח (דרושים, חלק א', 'אלול', דרוש ז)

להדיא מדבריו, שרק אם נישאה לתלמיד חכם היא הולכת לבטח, אבל אם בעלה אינו הגון, אינה זוכה לתורה שלא למד.

בספר 'מאור ישראל' לגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל, חלק א', עמוד כה, על דברי הגמרא בברכות דף יז. "גדולה הבטחה שהבטיח הקב"ה לנשים יותר מהאנשים". דן אם אשה שלחה את בעלה ללמוד תורה לשמה, והוא למד תורה שלא לשמה, האם מקבלת שכרה כאילו למד לשמה או שאין לה אלא מה שלמד בעלה בפועל? עיין שם שמביא

כמו שניתן ללמוד משיחה מעניינת בין ר' חיים זוננפלד לבין רעייתו –

"בטחוני שתזכי לגן עדן, שהרי כאשר תבואי בפני בית דין של מעלה וישאלו מה עשית בימי חיך? ותאמרי שכיבדת בעל תלמיד חכם. ואז ישאלוך: וכי זה נחשב תלמיד חכם?! ואת תשיבי להם: אינני לומדת תורה ואשה פשוטה אני, אך שמעתי שאנשים אומרים כי תלמיד חכם הוא – ולכן כיבדתי אותו. ברור לי שבזכות טענה זו, יפסקו שמגיע לך גן עדן, ובאמת אף אני בעצמי אזכה לגן עדן בזכות טענותייך, שהרי לכשעצמי לא אוכל לטעון בעולם העליון שתלמיד חכם אני, ומצד עצמי יפסקו שאיני ראוי לגן עדן. אך את תבואי ותאמרי: איזה גן עדן הוא זה כשבעלי לא זוכה לשבת עמי בגן עדן, וכי יתכן הדבר שאני אזכה משום שסברתי שבעלי תלמיד חכם וסייעתי בידו – והוא עצמו יירש חלילה גיהנום. ואז תתקבל טענה ניצחת זו. ואף אני אזכה שיפסקו לי גן עדן בזכות טענותייך..."

ויותר מזה מחדד העילוי את קושייתו, אני יתן לך סברא של ר' אייזיק שר:

בבוקרו של יום, אשה ממהרת עם עגלה, נתקלה בחוסר שימת לב, בר' אייזיק שר שהיה זקן וקשיש. תלמידו רצה לגעור באשה: "שתשים לב איך היא הולכת". אלא שר' אייזיק השתיקו. לאחר שהתרחקה, אמר לתלמידו: ההבדל בינה לביני, שאני קם בבוקר לתפילה, אני קם בכדי לדאוג לרוחניות שלי, וכך אחר כך שאני מגיע לבית מדרש, אני בא בשביל לדאוג לרוחניות שלי. אבל האשה הזאת

ראיה מהגמרא (בבא בתרא ט:), דוחה אותה ומסיק שיש לה שכר של לימוד תורה לשמה. ולדבריו רק בתנאי שבעלה לא לומד לקנטר.

קמה בבוקר בשביל לדאוג לרוחניות והתלמוד תורה של בעלה ושל הילדים שלה. הרוחניות שלה זהו חסד ודאגה לזולת.

למסקנה מסיק העילוי, מעלת האשה גדולה משל האיש קודם כל כי לה יש זכות לימוד תורה ללא ניכוי של הפסקות קפה, בנוסף שהתורה שלה היא גם גמילות חסדים לפי ר' אייזיק שר.

ולפי זה צריך להיות הפוך, שהאשה תברך בבוקר בשם ומלכות: "שלא עשני גבר" והאיש יברך בלא שם ומלכות כדי שלא תהייה ברכתו לבטלה: "שעשני כרצונו".

בשלמא לדבריי עם כל המעלה הגדולה של האשה עדיין אינה אלא כמעלת זבולון, ואינה מביאה לבעלה אלא חיי עולם הזה והוא מרימם לחיי עולם הבא, וכמו שהגמרא אומרת שהשכר של זבולון הוא כאין וכאפס מול השכר של יששכר כך השכר של האשה גם אם בכמות גדול משל האיש כי לא מנקים לה הפסקות קפה, אבל באיכות הוא כאין וכאפס מול של האיש. וזו הסיבה שהאיש מברך בשם ומלכות: "שלא עשני אשה" שפטורה ממצות לימוד תורה.

"נו" מנסה החברותא להבין – "איך אתה מיישב למה מותר ללכת עם ציציות בחוץ ליד נשים, למה אין בזה לועג לרש".¹⁰

---

¹⁰ להלכה כתב בפרי מגדים (או"ח סי' כג): ואפילו בקבר של קטן יש להחמיר משום לועג לרש דשמה נשמת אדם גדול הוא אבל בקבר אשה דבחייה ג"כ פטורה ליכא משום לועג לרש. ולא חיישן כולי האי שנשמת זכר היא. – והיא גופא קשיא למה אין לועג לרש אפילו בחייה.

ולחידודא יש להקשות אמאי לא שכיח שאשה תבא בגלגול של איש. אדרבא אם היה אברך שבמקום ללמוד התבטל בכולל, יבא בגלגול של אשה שתשלח את בעלה ללמוד ואז יהיה לה שכר גם על הזמן שבעלה יתבטל ובה תתקן את חטא ביטול התורה שהיה בגלגול הקודם.

"מאותה סיבה" משיב העילוי – "שאשה אומרת בברכת המזון: "על בריתך שחתמת בבשרנו ועל תורתך שלמדתנו" ולכאורה היא אומרת דבר שקר שהרי אין לה מצות ברית מילה ופטורה מלמוד תורה.

ובאמת לשיטת הרמ"א¹¹ אינה אומרת נוסח זה, אולם לדברי הבית יוסף¹² האשה אומרת נוסח זה מפני: "על הנשים יש לדון שאין נקרא אדם אלא כשיש לו אשה הוי ליה זכר ונקבה גוף אחד ושפיר מציא למימר על בריתך שחתמת בבשרנו".

דהיינו יש הבדל בין הסיוע ללומדי תורה של יששכר לבין הסיוע של האשה לבעלה שילמד תורה, אצל יששכר וזבולון, מדובר בסיוע לאדם אחר, ויששכר וזבולון לא הופכים להיות כגוף אחד. בשונה מאיש ואשה ש'אשתו כגופו', היא חלק ממנו, חלק מהמצוות שעושה, חלק מחותם הברית שבבשרו. דהיינו כל המצוות שהאיש והאשה עושים הוא של שניהם יחד.

לסיכום מסכם העילוי, זבולון מסייע את יששכר בחיי עולם הזה, ולכן שכרו כאין וכאפס מול שכרו של יששכר, בשונה מהאשה, שהיא כגופו של האיש והמצוות שלו הם שלה.

יש שתי משמעויות לחלוקה: האחת – לדוגמא יש כאן 100 ש"ח כל אחד נוטל 50 ש"ח ועושה בו מה שליבו חפץ. ויש חלוקה במשמעות של ביחד: "אנו חולקים קורת גג משותפת", זוג שגרים בדירת 50 מ"ר, אין פירושן שלכל אחד יש 25 מ"ר, אלא לכל אחד יש את כל ה-50 אלא שהם שותפים בכל.

רעיון זה ממוחש היטב בסיפור הבא¹³ -

¹¹ אורח חיים, סימן קפז סעיף ג. אולם במשנה ברורה סעיף קטן ט, פסק שנים אומרות בברכת המזון ברית ותורה.

¹² אורח חיים, סימן קפז סעיף ג. בבדק הבית.

¹³ בראשית רבה לג א

אלכסנדרוס מקדון הלך אצל מלך קציא לאחורי הרי חשך
ושלח לו. יצא לו (מלך קציא) טעון לחם של זהב בתוך קערה
של זהב. אמר לו (אלכסנדר למלך קציא): לממונך אני צריך?

אמר לו (מלך קציא לאלכסנדר): ולא היה לך מה לאכול בארצך
שבאת לכאן?

אמר לו: לא באתי [לשם ממון], אלא רוצה אני לדעת איך אתם
דנים.

יום אחד ישב אצלו. בא אדם אחד וקבל על חברו. אמר: אדם
זה מכר לי חורבה אחת ומצאתי בתוכה מטמון. זה שקנה אמר:
חורבה קניתי, ממון לא קניתי. וזה שמכר אמר: חורבה וכל מה
שבתוכה מכרתי. אמר (מלך קציא) לאחד מהם: יש לך בן זכר?
אמר לו: הן. ואמר לאחר: יש לך בת נקבה? אמר לו הן. אמר
להם: לכו והשיאו זו לזה ויהא הממון לשניהם.

ראהו (מלך קציא לאלכסנדר מוקדון) יושב תמה. אמר לו: מה?
לא דנתי יפה?

אמר לו: הן.

אמר לו: אילו היה אצלכם, איך הייתם דנים?

אמר לו: הורגים זה וזה והמלכות נוטלת ממון שניהם.

אמר לו: מטר יורד אצלכם?

אמר לו: הן.

אמר לו: שמש זורחת אצלכם?

א"ל: הן.

א"ל: יש אצלכם בהמה דקה?

א"ל: הן.

א"ל: תפח רוחו של אותו האיש! לא בזכותכם יורד המטר ולא בזכותכם זורחת השמש עליכם, אלא בזכות הבהמה, שכתוב: "אדם ובהמה תושיע ה' – אדם בזכות בהמה תושיע ה'."

האם זה לא פתרון קצת מסובך לשדך את ילדיהם? שיפתחו עסק 'בשותפות' נראה פשוט יותר?

עונה ר' שמשון פינקוס, שותפות בעסק זה חצי שלי חצי שלו, קוראים לזה 'פשרה', אבל במסגרת נישואין הכל שלי והכל שלה, זה המתכונת היחידה ששניהם יהיו מרוצים ובלי להתפשר.

החלוקה של זבולון ויששכר היא חלוקה מהסוג הראשון, כל אחד נוטל את חלקו ומסתלק לו, ולכן יש נידון אם יששכר נחסר או שלא כמשל השלהבת בנר. בשונה מהחלוקה של בעל ואשה, שמשמעותה לחלוק קורת גג משותפת – לחלוק חלקת גן עדן משותפת. יש כאן יחידה אחת ששייכת לשניהם, שניהם מסתופפים יחד באותה פיסת גן עדן.

והמשמעות של "פלגן" לגבי אשה הוא לא חצי חצי, אלא לחלוק (במשמעות של קורת גג משותפת).

"אם כך" מקשה החברותא – "אם הבעל והאשה חולקים שווה בשווה, הכיצד היא מקבלת יותר ממנו גם על הפסקות הקפה?"¹⁴

"זה רק לאשכנזיות" משיב העילוי בשניות – "המהלך שלי בנוי על הבית יוסף אבל הרמ"א חולק, ולשיטתו הן לא אומרות 'ברית ותורה' בברכת המזון, כי אין להם חלק בלימוד תורה".

"אז לאשכנזיות יש יותר עולם הבא?" מתפלא החברותא שמא העילוי הפך לגזעני.

¹⁴ בספרנו 'הרמוניה בחיק הבית' כתבנו פרק: "למי יש יותר שכר לבעל שלומד או לאשה שמסייעת?" ולמסקנה כל אחד תורם את חלקו, האיש את לימוד התורה בפועל, והאשה את השכר של הסיוע בזמן שבעלה לא למד, ואז שניהם חולקים בהכל שווה בשווה. (ניתן לעיין בספר 'במאגר אוצר החכמה, גרסה 22).

"בדיוק הפוך" מדייק העילוי את דבריו – "נשות אשכנז היוצאות ביד רמ"א הן רק מסייעות והן לא גוף אחד עם הבעל לעניין לימוד תורה, ולכן הן רק מביאות את הבעל לחיי העולם הזה, ושכרן אמנם בכמות גדול יותר שהרי הן מקבלות שכר על הפסקות קפה שבהן הגבר לא למד. אבל הוא כאין וכאפס מול לימוד התורה של הבעל. כשכרו של זבולון.

"בנוסף" מסיים העילוי את דבריו "יתכן שדברים אלו שמשמיעים הדרשנים באוזני הנשים אינם אלא לפייסם, וכמו שנראה מהסיפור שהבאנו קודם על דברי ר' חיים זוננפלד לרעייתו שנראים שדברים אלו אינם אלא דברי פיוס בעלמא".

מיאמי פרק ב'

חננאל ב'משבר'. כנראה גם עילויים גדולים הזוכים לשפע של 'ימי אהבה' בהם הם נהנים מערבות ומתיקות התורה. חווים מדי פעם 'ימי שנה'.

חננאל יוצא להתאוורר.

מצויד בשקית צהובה של ג'רוזלם יארמולקע, המכילה נגן MP3, מצלמה של Canon, בקבוק מים ושקית במבה. יורד מבניין הישיבה לכיוון הטרמפיאדה.

הוא לא מספיק להתרחק יותר מ-50 מטר, והמקק בעקבותיו, מבקש ממנו לחזור כי הראש ישיבה מחפש אותו.

"אם כבר להתאוורר" אומר ר' לייזר – "אז במיאמי. אני נאלץ שוב לצאת אל הניכר לצורך גיוס כספים לישיבה וגם הפעם אני לא מוותר על החברותא שלי".

הפעם ר' לייזר מחליט להשקיע יותר בחננאל ולא להשאיר אותו לבד להתבלבל. וכך הם מגיעים לאחד מגדולי הרבנים במיאמי וצוללים לפלפול, שנמשך עד לשעות המאוחרות של הלילה, הם כל כך שקועים במעיינה של תורה ולא שמים לב לזמן שחולף.

דפיקות בהולות בדלת מחזירות אותם לעולם הזה, מבט מהיר בשעון מוכיח שהשעה קרובה ל-2 בלילה, הרב ניגש במהירות אל הדלת, מבין שכנראה מדובר בפיקוח נפש של ממש.

יהודי חיוור כסיד, רטוב כולו מגשם ודמעות גם יחד, עומד בפתח רועד. "מה קרה רייב יהודי?" שואל הרב – "בוא תכנס" מזמין אותו פנימה. משיניו הנוקשות זו לזו ברעד מצליח היהודי בקושי להשחיל משפט מגומגם, "הבת שלי החליטה להתנצר!!!" עכשיו גם הרב נבהל! "אבל

למה?" שואל הרב, והיהודי רק נשנק שוב בבכיו. הרב קימט את מצחו ושקע בהרהורים לכמה דקות שבסופם ביקש מהאב המפוחד שיקרא לבתו לשיחה, בכדי לתהות על סיבת רצונה להמיר את דתה. האבא רץ לביתו שרחוק רק כמה בניינים בודדים, ומוצא את בתו לדאבונו שקועה במסך המחשב, האב מבקש ממנה להתלוות עמו אל רב הקהילה. בתגובה היא מפקת ומלמלת אני ע-י-י-פ-ה, אני עוד שניה נרדמת... אביה לא מרפה ולאחר תחנונים והפצרות היא מסכימה להתלוות עמו אל הרב.

ר' לייזר וחננאל מוצאים את עצמם במרכז דרמה הזויה אבל סקרנים מספיק כדי להישאר לראות לאן זה מתפתח.

העלמה יושבת בטוחה מול הרב, ולשאלתו למה? היא עונה בתמימות "אבי הצדיק שקוע כל היום בתורה ומצוות, מדקדק קלה כבחמורה ומקיים בעצמו ובמשפחתו 'פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן ובתורה אתה עמל', אולי הגזמתי ויש לנו בבית גם עוגיות ואפילו קורנפלקס... אבל עדיין אנו חיים 'בצמצום', בקיצור עולם הזה לשכנים הנוצרים יש הרבה יותר – כל היום חוגגים ומבלים בשופינג במרכזי קניות, מכיפים בבתי מלון, אבל מה זה לעומת העולם הבא". "רגע! רגע!" עוצר אותה הרב – "אם עולם הבא הכי חשוב, אז למה? יוצא לך העיניים מחיי העולם הזה של שכניך הנוצרים?" - "זוהי בדיוק הנקודה" אומרת הבחורה – "לשכנים הנוצרים יש גם עולם הזה וגם עולם הבא, שהרי כל יום ראשון הם הולכים לכומר מתוודים ונותנים כסף, והכומר מוחק להם את כל העוונות... ואת אבא שלי לעומת זאת אני שומעת מתוודה כל לילה על חטאיו, ובוכה שאולי אין לו עולם הבא... ואפילו דוד המלך אמר לפני הקב"ה ריבונו של עולם מובטח אני בך שאתה משלם שכר טוב לצדיקים לעתיד לבא, אבל איני יודע אם יש לי חלק ביניהם אם לאו, שמא יגרום החטא (ברכות ד.)".

"בקיצור. לאבי אין לא עולם הזה ולא עולם הבא" מסכמת הבחורה – "אני לא רוצה לצאת קרחת מכאן וכאן ולהפסיד נחלת 2 עולמות."

במיוחד בהתחשב בזה שקוראים לי מלכה, אז אני רוצה להיות מלכה
גם בעולם הזה וגם בעולם הבא".

הצריך עיון של העילויות

הרב גוער באב ומבקש ממנו להתלוות אליו לחדר הסמוך. שם נוזף בו על החינוך הלא מוצלח שהעניק לבתו. ומצטט לו מדברי ראש ישיבת פוניבז' לצעירים הגאון ר' מיכל יהודה ליפקוביץ¹⁵ –

האבא צריך לדאוג שיהיה לו קשר טוב עם הבנות לא פחות מהאמא, ושהבת תרגיש קירבה עם אביה. לדבר עמה גם שיחת חולין, לטייל עמה וכדומה. על האבא אף מוטל לתת לבנות גם מתענוגי הבית, שהבת תדע שאת העולם הזה היא מקבלת בתוך הבית ולא תחפש חוויות והנאות העולם הזה ברחוב.

ולבינתיים בסלון הרב, שם נמצאים ר' לייזר, חננאל והעלמה.

"נו. נו. זה הצריך עיון שלך על היהדות!?" מתפלא חננאל – "אם את רוצה גם עולם הזה וגם עולם הבא, תתחתני עם זבולון..."

"מי זה זבולון?" מנסה להבין את שפתו הישיבתית של העילוי.

חננאל נותן לה הסבר קטן על יששכר וזבולון, ובכדי לא להרבות שיחה עם האשה הוא מקצר וממליץ לה לערוך ביקור באחוזתו של זבולון דשטנר, כדי שתראה מקרוב איך שייך להנות משני עולמות גם יחד.

לאחר כשבוע, הביקור במיאמי מסתיים, ר' לייזר מנצל את היום האחרון, לבקר אצל ידידו תומך התורה מר דשטנר כדי לקבל ממנו צ'ק שמן של תרומה הגונה לישיבה. אלא שהפעם הוא מעדיף לא לקחת סיכון, ומבקש מחננאל להישאר בבית מדרש הסמוך לדירת האירוח.

בפתח אחוזתו של מר דשטנר הוא תופס על חם בחורה המנסה להציץ בחשאי, הוא מבין שכנראה היא מרגלת כדי לבצע פיגוע אנטישמי, רגע

¹⁵ בדברים שמסר בכינוס הורים של תלמידות הסמינר בבני ברק, במוצאי שבת פרשת יחי שנת תשס"ה. והדברים הודפסו בספר 'דרכי החיים' חלק א, פרק כה, עמוד רטו.

לפני שהוא מזמין את 'השומרים'. הוא מזהה פנים מוכרות. רגע. הוא עוצר את עצמו ואת אצבעותיו מלחייג במכשיר הטלפון. האם זו לא אותה בחורה מבית הרב שהתלוננה על קנאתה בשכניה הלא יהודיים. וחננאל המליץ לה לבא לכאן כדי לראות הכיצד ניתן להנות משני עולמות.

השער נפתח. ר' לייזר מזמין אותה להיכנס פנימה.

מר דשטנר מקבל את ר' לייזר בפנים משועשעות: "בפעם הקודמת הגעת עם עילוי, ועכשיו עם עילוית... אל תגיד לי שפתחת סמינר ועכשיו אתה רוצה תרומה כפולה. בפעם הקודמת נתתי את התוספת רק בגלל העילוי ועכשיו הוא לא נמצא".

"נתת לי רעיון" משיב ר' לייזר בקול המהול בצחוק – "אשקול ברצינות את רעיון פתיחת הסמינר" – "אבל הבחורה הזו כנראה לא תתקבל לסמינר שלי" לוחש באוזנו של מר דשטנר. ומסביר לו את סיבת בואה.

"מלכי. את מוזמנת להיכנס למטבח ולערוך בו סיור" אומר בעל הבית ופונה לסלון לשבת עם הראש ישיבה.

מלכי מסתנוורת מתאורת הלדים המובנית בתוך ארונות המטבח, מתפעלת מהטאצ'. מקליקה על הקלפה, עיניה נפערות לרווחה. במקום ביסקוויטים יש שם עוגיות לוטוס... במקום עוגיות חיוכים יש שם עוגיות אוראו... ובמקום קורנפלקס יש שם כריות... של 'תלמה' ולא של 'יש תד'.

פיוס השכבות העמוקות של הנפש

בבית המדרש חננאל פותח את ספר 'עלי שור' של המשגיח הרב וולבה ולומד שם את הפרק של 'ימי אהבה וימי שנאה'¹⁶, שם בגאונות המשגיח יורד למעמקי כוחות הנפש גם אלו החבויים ביותר. הרב וולבה כותב שם שאחת הסכנות היא להתעלם מהשכבות העמוקות של נפשנו. אותם כוחות גשמיים החבויים עמוק, אותם ניתן לזהות אם מתעוררים פתאום.

חננאל קורא שוב את דברי המשגיח הרב וולבה: "אם מתעוררת, למשל, במתמיד אחד תשוקה עזה לעזוב את לימודו באמצע ולצאת לטיול – סימן הוא, כי השכבות העמוקות בנפשו, מתחת לסף הכרתו, טרם השלימו עם התמדתו, וכי עליו לשים לב אליהן ולפייס אותן וכו'." ההתעלמות מכוחות הנפש העמוקים סכנה היא!"

חננאל עורך חשבון נפש עם עצמו, מנסה לרדת לשכבות העמוקות של נפשו גם אלו החבויים מתחת לסף הכרתו. הוא משחזר במוחו את השבוע האחרון, מנסה להסביר לעצמו למה למרות העונג הרב שחוה בלימוד התורה, עדיין עמוק פנימה כשעובר ליד בתי עשירים, בטנו מפרכסת. או יותר מדויק למה בישיבה הוא כל כך נהנה משניצל תירס ואפילו מייצר קשרים עם הטבח כדי לקבל עוד. אולם כשסועד עם ראש הישיבה בבתי הנגידים ובצלחת במקום שניצל תירס יש סטייק... בטנו מפרכסת.

הוא נזכר בסיפור על מרן ראש הישיבה ר' אהרון לייב שטיינמן שנראה כמו גרסה עדכנית לסיפור על אותו אדם שהקניט את הלל הזקן בשאלות שטותיות¹⁷, כשבחור "מבריק" במיוחד, הראה למרן ראש הישיבה תמונה של 'סטייק' ושאל: "האם הרב אוהב כזה סטייק?"

¹⁶ חלק א, פרק חמישי, עמודים לד-לה.

¹⁷ שבת ל:-לא.

"מה זה סטייק?" התעניין הרב.

"אולי הרב אוהב גלידה?" שאל הבחור. ואף הציע: "אני יכול להביא לרב מחנות ברחוב הסמוך יש שם גלידות מאד טעימות".

"מה זה גלידה?" התעניין הרב.¹⁸

"אבל אותי כן מעניין סטייק וגלידה" מתייסר חננאל. כנראה השאיפה שלי להיות גדול הדור כר' אהרון לייב שטיינמן אינה אלא סתם אשליה,

---

¹⁸ המשך הסיפור: "הרב שטיינמן תמה מה רצונו של הבחור, הסתכל על הרב לוינשטיין ושאלו באידיש 'מה הבחור רוצה ממני?!'

השיב הבחור מעומק ליבו: 'ראש הישיבה! אני מסתובב כבר עשר שנים בישיבות, ואין לי טעם בגמרא, אין לי טעם!! אומרים לי שיש טעם בלימוד, אבל אני לא מוצא שום טעם, רק בבשר וגלידה! הראש ישיבה רוצה אני יבא לו סטייק ויראה כמה זה מתוק וטעים?!

אמר לו הרב שטיינמן! אולי אתה יכול להגיד לי מה האוכל הכי מתוק שיש? הבחור התחיל לחשוב, והשיב: "שהוא לא יודע כעת לומר בדיוק, אין לו כרגע מנוחת הנפש לחשוב על כל המאכלים הטעימים ולהחליט מה הכי מתוק.

'אני כן יודע' השיב לו הראש ישיבה ברכות, 'האוכל הכי מתוק הוא הדבש! הוא הכי מתוק בבריאה, ואספר לך מה שהיה פעם בעירנו, יהודי קבל אורח חשוב ורצה לכבדו, וכבדו בכפית דבש מתוק, הגיש לו, והאורח טעם ומיד אמר 'אי מר כלענה, זה מר, למה אתה אומר לי שזה מתוק?!' אמר לו בעל הבית אולי טעיתי ואני גם יטעם, והוא מכניס לפיו כפית דבש והנה מתוק מתוק! שואל המארח את האורח, 'תגיד לי האם יש לך פצעים בפה? כן השיב האורח 'יש לי פצעים בפה', אמר לו המארח 'עכשיו מובן, הדבש הוא מתוק, כל עוד אין פצעים בפה, אבל כשיש פצעים אז הוא הופך למר וכואב!.

אמר לו הרב שטיינמן, התורה היא מתוקה מדבש! אבל כל זה כשאוכלים אותה ואין פצעים בפה, שאין דברים אחרים בראש! אבל כשיש דברים אחרים בפה ובראש אז לא מרגישים במתיקות הדבש ולפעמים הוא אפילו נהיה מר.

מתיקות התורה היא רק בריכוז כל מחשבותינו רק בה, בלי לחשוב על הבל העולם הסובבים אותנו, רק אז נרגיש במתיקות העצומה של התורה.

שהרי מתברר שבשכבות העמוקות של הנפש שלי אני מתעניין בהנאות העולם הזה.

ובכנות שואל את עצמו, אם כך מה הסיכוי שלי לקבל עולם הבא כשל ר' אהרון לייב, דהיינו אני יעמול כל החיים בשקיעות ולימד התורה, יוותר על הנאות העולם הזה, ובסופו של יום לא אקבל גן עדן כשל גדול הדור.

אולם אם אהיה כזבולון, נזכר בדברי החברותא, אולי אזכה לתרום ניתוח מציל חיים לאחד מגדולי הדור.

הוא מבין שתהייה סכנה להתעלם מכוחות אלו בנפשו. והוא פותח שוב את ה'עלי שור' ומנסה למצוא את הפתרון של הרב וולבה: "כיכד מפייסים את הכוחות הנפשיים? על ידי משא ומתן עם עצמו, לשכנע כוחות אלה בהכרחיות התמדה – כאילו המשתכנע הוא אדם אחר שצריכים לשכנעו". הוא מנסה לעשות דיאלוג פנימי של שכנוע עצמי ללא הצלחה. ולכן הוא רץ לעשות זאת עם החברותא הגדולה שלו – ראש הישיבה.

צפצוף האינטרקום קוטע את שיחתם, הם מביטים על הצג ורואים שם את חננאל. מר דשטנר מקפץ בהתלהבות: "העילוי שלך. תצפה לצ'ק מוגדל".

מר דשטנר מקבל בזרועות פתוחות את חננאל.

"פשוט היה לי צריך עיון גדול ולא הצלחתי להתאפק, אז באתי לפה". מסביר את עצמו חננאל לראש ישיבה.

"מה אתה אומר על ה'מהלך שלי' מפעם קודמת" מתעניין מה דשטנר – "הפעם יש לי נפקא מינה למעשה. לקדושי אשה"¹⁹

¹⁹ 'נפקא מינה לקדושי אשה' הוא מושג בעולם הישיבות, לחקירה שאין לה שום נפקא מינה למעשה. ולמרות זאת הפלפלים אומרים שיש נפקא מינה לקידושי אשה, דהיינו, שאם בחר מקדש אשה ומתנה: "הרי את מקודשת לי בתנאי שזה הפשט

"המהלך שלך הוא מהלך של בעלי בתים" דוחה את דבריו חננאל –
 "וחוץ מזה "לקדושי אשה" זה לא למעשה!"

"למעשה. למעשה. תסתכל במטבח יש שם את הנפש התאומה שלך
 שגם מחפשת אחר נחלת שני עולמות, גם עולם הזה וגם עולם הבא.
 ואם אתה יכול לנצל את הקשרים שלך עם הראש ישיבה, ולסדר לה
 פרוטקציה להתקבל לסמינר החדש של ר' לייזר. הבנתי שהוא לא קיבל
 אותה".

ר' לייזר גוער בו: "מה אתה מציע לו שידוכים כאלו. הוא עילוי. וחוץ מזה
 אני לא פותח סמינר. אבל זה רעיון, אמליץ להוריה שישלחו אותה
 לסמינר בארץ, הרחק ממפגש עם גויים, כדי שתפסיק לקנא בהם".

בסוגייה". ממילא אם זה הפשט מקודשת ואם זה לא הפשט אינה מקודשת. – זהו
 נפקא מינה לקידושי אשה.

מלכה בטרקלין של מלך

לאחר כחודש בעצת ר' לייזר כשהיא מצוידת: בחבילת כריות נוגט, עוגיות לוטוס ואוראו... מלכי נשלחת על ידי הוריה לארץ ישראל ללמוד בסמינר כדי לפגוש מקרוב את החוויה בלהיות בת ישראל.

החוויה עם חברות בנות גילה, טיולים באוויר ארץ ישראל, שבת מחנה, הרצאות מרתקות מטובי המרצים והמרצות המרימות לגבהים את תחושת הרוממות של בת ישראל, שבתות בסביבה יהודית, שירי נשמה אל תוך הלילה והמון ויכוחים ושיחות עם חברות ומורות על משמעות החיים. מלכי מתחילה להרגיש בבית היא כבר לא צריכה לפזול לצדדים.

הרצאה אחת ממש דיברה אליה, היא הרגישה שהרבנית מדברת ממש אליה כאילו שם ה' את המילים הנכונות בפה שלה, היו אלו המילים הנכונות בעיתוי הנכון, מלכי הרגישה את פעימות הלב דופקות לקצב דברי הרבנית.

ההרצאה מתחילה בסיפור על נערה בשם תמר שרצתה להנות גם מעולם הזה וגם מעולם הבא. וזה לא התחבר לה להשקפת 'פת במלח תאכל' אותה שיננו באוזניה שוב ושוב.

"בשיעורי השקפה" מביאה את דבריה של תמר²⁰ - "כשהיו מדברים על 'פת במלח תאכל', זה היה רחוק ממני לגמרי. היו מתארים את חיי הלומד תורה כחיים מלאים בקשיים חומריים, וזה ממש לא קרץ לי, בלשון המעטה. אני זוכרת את עצמי מתווכחת בכל הזדמנות. רציתי את הפיתויים שבחוץ, רציתי ליהנות מהעולם הזה, ממה שיש לו להציע לי. והיו הרבה דברים גשמיים מפתים... הייתי מלחיצה את הסובבים אותי, היו שחששו לעתידי, וככל שהתווכחתי – כך התקשיתי לשמוע הסברים ותשובות שיניחו את דעתי".

²⁰ פורסם ב'הידברות', כ"ה טבת התשע"ט.

"עד שגיליתי את הרב עובדיה יוסף זצ"ל. - הרב עובדיה, בהווייתו, הוכיח לי כי אפשר גם וגם. אפשר תורה עם גדולה. אפשר ליהנות משני העולמות – השאלה מהו האמצעי ומהי המטרה. זה הרגיע אותי והתיישב לי על הלב. כשראיתי את העוצמות והכבוד שהיו סביב הרב, רציתי להיות חלק מזה, אמרתי לעצמי: 'אני רוצה גם'."

"בטח היא ראתה את רכב ה-BMW המפואר של הרב עובדיה" לוחשת מלכי לחברתה.

אותה נערה גדלה והפכה להיות רעיה של אחד מגדולי ישראל הגאון הרב יצחק לוי רב העיר נשר וחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל. והיום כרבנית תמר לוי היא מספרת על המסירות נפש שלה לתורה:

"תורה שלמדתי באף היא שעמדה לי'. דווקא בזמנים הקשים ביותר, קיבלתי את התובנות הטובות ביותר. בתחילת חיינו היו זמנים שממש לא היה לנו מאום. זכור לי מקרה בו הגיעו אלינו אורחים בשעות הערב. זו הייתה משפחה, וזה אומר שצריך להכין להם ארוחת ערב, אך הייתה לי בעיה לא פשוטה – המקרר היה ריק, כמו גם הארון. אין לי איך להאכיל אותם, ובארנק היו לי רק 10 ₪... בעלי, כמובן, לומד בכלל. אין אפשרות להפריע לו ולהטריד אותו, ואני לא יודעת מה לעשות!

"נטלתי את הארנק ואמרתי לבנותיי, 'אני יוצאת למכולת, נראה מה הקב"ה יזמן לנו'. בליבי ניסיתי לחשוב איך אני מזינה משפחה שלמה ב-10 ₪. תוך כדי הצעידה למכולת, פגשתי בחניון הבניין אדם רוסי שיצא מרכבו ונראה נבוך. הוא פנה אלי, ושאל אם אני מכירה את הרב יצחק לוי. אשרתי כי אני אשתו. הוא נאנח בהקלה, והגיש לי מעטפה סגורה. למבטי התוהה הוא עונה כי בעלי אמר השנה קדיש על אביו שנפטר, וכעת הוא בא להעניק תרומה.

"נדהמתי, פתחתי את המעטפה. למול עיני היו 3 שטרות של 100 ₪. חזרתי הביתה עם שקיות מלאות בכל טוב. בנותיי פקחו את עיניהן בתימהון, הן ידעו שייצאתי עם 10 ₪ בלבד, ולא הבינו מאין השגתי כל

זאת. כמובן סיפרתי את הסיפור, וכל עניין האמונה קיבל חיזוק משמעותי. אין ספק כי לומדי התורה חיים מעל הטבע, וגם מקבלים מעל הטבע".

"רגע!" קוטעת מלכי את הרצאה – "עם כל הכבוד ל-300 ש, מה עם ה-BMW?"

"התורה זה ה-BMW" אומרת המרצה בהתלהבות.

"זה לא!" מתעקשת מלכי – "היא רצתה גם וגם, גם עולם הזה וגם עולם הבא. וברוך ה' זכתה לבעל תלמיד חכם. אבל זה רק עולם הבא! מה עם העולם הזה שהיא כל כך רצתה ולא הסכימה לוותר עליו?!"

"זוהי בדיוק הנקודה" ממשיכה הרבנית בהתלהבות – "חיי תורה הם גם עולם הזה וגם עולם הבא, ואני אסביר לכן בסיפור²¹ –

לא תמיד זוכים בכל הקופה, כך היה בחייו של יהודי שזכה לחזור בתשובה אולם החצי השני שלו לא. לצערו הוא נאלץ לוותר על שלום הבית ולפרק את החבילה, אולם על בתו היחידה הוא לא היה מוכן לוותר. הוא נאבק לזכות במשמורת העיקרית של גידולה וברוך ה' מאבקו נשא פרי, הוא זכה לגדלה ולשלוח אותה להתחנך ב'בית יעקב'.

עם זאת בביקורים אצל האמא, הבת טעמה את טעם העולם הזה. האב פחד שמנעמי העולם של משחקים, טיולים, אטרקציות, בתי מלון וטיסות לחו"ל. אותם קיבלה בשפע אצל האם. יגרמו לה לכשתגדל לבחור בצד שכיף שם. – וזה לא הצד שלו! כי אצלו הפינוק הגדול ביותר היה סוכרייה בשבת, והשיא היה שהיא על מקל.

כמעט בבכי הוא פנה לקבל עצה מהרב נחום דיאמנט.

הרב דיאמנט מניסיונו העשיר לימד אותו: מה באמת ילד רוצה? הרבה יותר ממה שילד רוצה משחקים ושעשועים הוא רוצה תשומת לב, יחס,

²¹ 'זכנו', לרב נחום דיאמנט, פרק ב' – הרקע לחינוך, עמודים 44-43.

חום ואהבה. ואת זה אתה יכול לתת לה יותר. אם אתה ורעייתך החדשה תעניקו לילדה תשומת לב, יחס, חום ואהבה. היא תבחר בצד שלכם כי זה הצד שכיף שם.

כנראה חכם עדיף מנביא נאמר על הרב דיאמנט, ודבריו התקיימו במלואם - שהבת גדלה היא בחרה בצד שכיף שם, וזה היה הצד החרדי, עד כדי שסירבה ללכת לצד השני של האם. ולמרות בקשתו של הרב דיאמנט שהיא צריכה ללכת לביקורים אצל האם כי בסופו של דבר היא אמא שלה. היא לא הסכימה לשמוע, בטענה: "כשאני הולכת לשם, אני נמצאת שם עם 4 קירות, עד שאמא נזכרת להגיע מבית הקפה או הספרייה".

מסכם הרב דיאמנט ומנחה הורים שחזרו בתשובה, וסבא וסבתא לא. כשחשש בליבם שמא פינוקי סבא וסבתא החומריים יגרמו לילדים להימשך אחר אורח חייהם של סבא וסבתא -

תיתן לילדים שלך בית ערכי של חום ואהבה. לסבא וסבתא אין ערכים ואין חום ואהבה, לסבא וסבתא יש טכנולוגיה ומשחקים. אבל אם הילד רואה שאבא ואמא החברים הכי טובים שלו, שמאבא ואמא אפשר לא רק לקבל, אלא את אבא ואמא אפשר גם לשתף להתחלק אתם בכל. כל השעשועים של סבא וסבתא יתגמדו ליד זה, ילד מעדיף חום ואהבה, הזדהות ואכפתיות, יותר מכל מנעמי העולם הזה, יותר מכל צעצוע ושעשוע".

"בנות יקרות" מסכמת הרבנית בהתרגשות - "חיי תורה הם קודם כל חיי עולם הזה, חיי תורה הם המתכון המוצלח ביותר לחיים מלאי אושר ושמחה. תורה מביאה לאורח חיים של חיי חברה המלאים בעזרה הדדית איש לרעהו ולחיי משפחה העשירים ביחס חום ואהבה".

מישירה מבט למלכי וקורצת בחיוך אימהי: "זה הרבה יותר מב-BMW!"

דברי הרבנית הציפו לה את כל הרגעים היפים של השנה האחרונה, היא נזכרה בשירי נשמה אל תוך הלילה, בשיחות הנפש העמוקות עם

בנות גילה, בכוס תה החמימה שהגישה לה חברה בשעה שלא הרגישה טוב. ברגעי הצחוקים עם בנות הפנימייה, כל הרגעים של הביחד, האכפתיות והיחס שהיו חסרים לה כל כך.

דבריה של הרבנית התשלבו בהרמוניה נפלאה עם החוויה הכיפית של מלכי בסמינר, היא הרגישה שהרבנית פשוט סיכמה בצורה מדהימה את מה שהיא מרגישה בתקופה האחרונה מהרגע בו הגיעה לסמינר – גם עולם הזה וגם עולם הבא.

בית של תורה

פרק האיש מקדש בחייו של חננאל מגיע, כמובן הראש ישיבה דורש עליו סידור מלא – דירה בירושלים.

אבא של מלכי למרות שגר בגן עדן של מיאמי, הסתפק במועט, די היה לנפשו בפת במלח תאכל, ובכסף שחסך השתוקק לקיים את דברי הגמרא:²² לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישיא בתו לתלמיד חכם.

חננאל ומלכי מתרווחים זה מול זה בכורסאות בלובי מלון המלך שלמה בירושלים.

"אני יששכר!" מדגיש חננאל – "אם את מחפשת זבולון... אני לא הכתובת".

"ברור!" נחרץ משיבה מלכי – "נראה לך שאבא שלי היה שם דירה בירושלים על זבולון?!"

"תכלס. צודקת" אומר לעצמו.

"אבל אם כבר העלית את הנושא" מנצלת את ההזדמנות להעלות את הנושא שמעניין אותה – "אני לא בטוחה שאני יודעת מה ההגדרות המאפיינות את 'יששכר' – האם ליששכר מותר לשתות אייס קפה או לאכול פיצה?"

"אייס קפה ופיצה?!" מנסה חננאל להבין. מהרהר לעצמו האם היא עברה מכריות, לוטוס ואוראו לאייס קפה ופיצה.

"פשוט" מחייכת מלכי – "המפקחת בסמינר אמרה: 'בת שקונה אייס קפה בסוף תהיה מוכרת פיצה...'"

---

²² פסחים מט. – "תנו רבנן: לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישיא בתו לתלמיד חכם, וישיא בתו לתלמיד חכם".

"גם אצלינו בישיבה היה קטע" משיב חננאל בשעשוע – "יום אחד המשגיח אסף את כל הבחורים כשכולו מזועזע, הוא מצא במגירה של אחד הבחורים 'קָרָם לחות לשיער', הוא החל לקרוא בלעג: "למגע קטיפתי ורך, ולמראה מלא ברק" ואז הרים את קולו בתוכחה: "איי איי איי בושה וחרפה, זה מה שמעניין בחור ישיבה".

שניהם צוחקים

"נו ומה אתה אומר" עדין יש בא רצון להבין – "ליששכר מותר אייס קפה, פיצה וקָרָם לחות?"

"הגזמת. ברור שמותר. זה שאני יששכר לא אומר שאני בני ברק" מסיים בקריצה.

חיי אברכות

רשימת החובות בפתק שמוצמד במגנט לדלת הפלדלת, מתארך מיום ליום, ולא מדובר בחובות כספיים, אלא במצרכי מזון בסיסיים: 2 עגבניות, למשפחת גברא, 3 ביצים לכהן, קילו סוכר למשולם, לא הייתה משפחה בבניין ברוך הדיירים (40 בלי עין הרע) שלא זכתה להתנוסס על דלת משפחת לוי.

פרנסה בשפע לא הייתה מנת חלקו של חננאל לוי, על אף שזכה להתברך במשפחה ברוכת ילדים ולהיותו אברך הספון באוהלה של תורה.

ברכת ה' שנפלה בזכותו של חננאל במושגי 'ילדים זה ברכה, ילדים זה שמחה', בנוסף לזכות הגדולה ביותר של לטעום טעם גן עדן כבר בעולם הזה, במונחים של 'ערבות ומתיקות התורה' מלאו את חלל ליבו באושר אין סופי, ובשמחה אדירה של סיפוק ומימוש עצמי.

100 שם ששכנו בכיסו האחורי היו כל תקציבו לקניות בסופר מרקט השכונתי בשכונת קריית יובל המעורבת בה התגוררו. הוא מטייל בין המדפים של סופר ספיר ולוקח רק את המצרכים הנחוצים ביותר, והאמת שעל חלק מהם הוא מוותר אודות לתקציב הזעום שבאמתחתו. בקופה הוא זוכה לבשורה משמחת שהודות להנחת חבר מועדון, הקניה עלתה לו רק 88.30 שם ונשאר לו עודף של 11.70 שם, הוא מעיין ברשימת הקניות ומבקש את סליחת המוכרת שהוא רץ שניה למחלקת הקטניות להביא אורז וקוסקוס. אלא שקול גברי עצר אותו, מה אתה חושב שאתה עושה, כל התור יחכה בשביל האורז שלך, מספיק אתם חיים על חשבוננו, אתם לא משלמים מיסים, אתם לא הולכים לצבא, אתם... אתם... בלה... בלה... בלה... קיטור של טינופת פרי באושיה של כמה מדיות תקשורתיות, נשפך בזעם מפי הגברבר החילוני על ראש האברך. - בחור חילוני שלא הרגיש בנח עם המתקפה המגעילה, השתיק את הזעם, ובניגוד לתחזיות אותו גברבר התעדן וביקש את

סליחת האברך, תוך כדי שמבקש לפצות אותו על עוגמת הנפש, הוא מושכו לעבר המדפים, ומעמיס לו מכל טוב מצרים, מטרנות וטיטולים, שימורים וקטניות, ירקות ופירות, מוצרי חלב וגבינה, מאפים וקפואים, עופות ודגים. גיורא בנדיבות אומר לחננאל תתקשר לרעייתך ותשאל מה היא עוד צריכה. שלום רעייתי היקרה, אני בסופר יש כאן יהודי שהחליט לפנק אותנו בקניה על חשבוננו, והוא שואל מה עוד את צריכה, האשת חיל התמלאה שמחה ורצה לעבר הדלת והחלה להקריא את רשימת החובות של מצרכי המזון, והכל בכפולות, נחזיר לשכנים פי 2 בכדי שיהיה לנו יתרת זכות אצלם... אומרת לבעלה. 1327.57 שח אומרת הקופאית. חננאל מרגיש לא כל כך נעים עם הסכום הגדול, וגיורא אומר לו "נו נו תשלם... איפה האלוקים שלך?! שידאג לך עכשיו... מה חשבת שאני יממן לך את הפרזיטיות, לך תעבוד, ואם החלטת ללמוד תורה, בכבוד תבקש עכשיו מהאלוקים שלך שיעזור לך."

פניו של חננאל האדימו מבושה והוא תפס את הרגלים והסתלק מהמקום.

שבור ומדוכדך, עם ראש מורכן למטה צועד בידיים ריקות לביתו. כשמגיע לשביל שמוביל לכניסה לבניין שלו, הוא לא מצליח להיכנס ולאכזב את אשתו ולנפץ לרסיסים את תקוותה שסוף סוף תזכה למקרר מלא בכל טוב.

מול עניו יוצא שכנו לדלת ר' חנוך חזן, כשבדין סלים רב פעמיים, בדרכו לקניות ברמי לוי מהדרין בגבעת שאול: "הו ר' חננאל מה שלומך? למה אתה עצוב?" - חנוך שולף חפיסת סיגריות ומכבד את שכנו "קח אולי הסגריה תשכיח לך את הצרות" אומר ושולף סגריה מצמידה לפיו ושואף מלא ריאותיו שכטה ראשונה. - "לא תודה!" משיב חננאל - "הסגריה רק תעמיק לי את הצרות... וחוץ מזה היא קטנה בכדי להתמודד עם הצרות הגדולות שלי." - "נו... נו..." מניף שכנו בביטול ושואף עוד נשיפה בסיגריה.

"אני חייב לשתף אותך בחוויה שמעוררת אצלי קינאה כל אחר הצהריים" אומר חנוך – "כל יום בשעות הצהריים כשאני חוזר מהכולל לאחר סדר א', אופף אותי ריח תבשילים מהבילים, וככל שאני מתקדם במעלה המדרגות הם מתחזקים, ומעוררים אצלי זיכרונות של אהבה מתבשילה של אמי, כשהיינו חוזרים מהתלמוד תורה לזרועותיה של אמא מחבקת ואוהבת שמגישה לנו ארוחת צהרים דשנה מעשי ידיה. אין לך מושג לעוצמת הגעגוע לחום ואהבה שיש באוכל של בית. תוך כדי שמתערבבות לי המחשבות בריח האוכל אני מגיע לקומה 3 בה דירותינו ממוקמות, אני מוריד את הידית, פותח את הדלת, ומבין שריח התבשילים מגיע מבית השכנים, מהבית שלך חננאל, הקנאה מתחלפת באכזבה מול פתק שמוצמד במגנט למקרר, חנוך תחמם במיקרו שניצל של 'עוף טוב' שנמצא במקפיא, מה שמקפיא לי את הלב. אני לא מתלונן ברוך ה' רעייתי מצאה עבודה מכובדת ומכניסה, ויש לנו פרנסה ברווח ולא בצמצום, אבל יש לזה מחיר מאוד יקר מבחינתי, שאני מוותר על האוכל החמים והנעים לטובת אוכל מוכן. הוא מרים את הסלים ואומר אני הולך לרמי לוי למלאותם 'מהמקפיא' בשניצלים, קובה, בורקס ממולא בשר ובקיצור אני עובר חוויה מקפיאה עד שאני מגיע למחלקת האטליז הטרי... שמוצע שם בין הייתר 'לב' של בקר, שגורם לי להרהר אולי אני יקנה 'לב' שיחמם לי את הלב... אבל... הוא 'קפוא', סליחה מדובר בבשר 'טרי'... ולמרות כך הוא 'קר'... הוא 'לב מת'...

חנוך מחייך עזוב שטויות, סתם בבלתי לך את השכל. נושף שכטה אחרונה שלאחריה משליך את בדיל הסיגריה וממשיך לאוטו. הרכב משמיע טלינג... טלינג... מצפצופי השלט. חנוך מתניע ורגע לפני שמעביר הילוך ל-D, פותח את החלון: "תדע שאני מקנה בך..." אומר ופותח בנסיעה לסופר.

הצבע חוזר לפניו של חננאל ואפילו חיוך קל בצבץ בלחיו, מחמאת שכנו ממש חממה לו את הלב. מלא אושר ושמחה על שזכה בבית חם ולא קפוא מקריירה שגוזלת את אשתו מהבית. נכנס לביתו בראש מורם.

"ידיו הריקות" מפתיעות את רעייתו, היא מסיקה שכנראה הקניה הייתה כל כך גדולה ובעלה עשה משלוח – "מתי המשלוח מגיע?" שאלה.

"אמממ... אמממ... הוא לא יגיע! אבל עזבי שטויות, השכנים מקנאים בבית החם שיש לנו, הודות לאשת חיל שלנו שזכתה להיות עקרת בית".

"איזה 'בית חם'? עוד רגע נאלץ לשלוח את ילדנו 'לבית חם' של יד עזרא ושולמית..."

לא הבנתי, תרמת את המצרכים לנזקקים?"

הביטחון שמילא אותו רק לפני כמה רגעים, פינה את מקומו לטובת חסרות אונים. ובגמגום סיפר לה על תרגיל האשליה שעשה לו אותו כופר בהשגחה פרטית.

ניפוץ התקווה לרסיסים של האשת חיל מילא אותה בתסכול ובייאוש, שגרמו לה לרכון לעבר מגירת המסמכים, ולתור אחר תעודת 'מנהלת חשבונות' שקיבלה בסמינר. היא מנערת את האבק וניצוץ של תקווה נידלק בעיניה.

לא כל כך נעים להתקשר לרותי חברה מהעבר שבחלוף השנים די נותק הקשר, אבל צריך לעשות איזו השתדלות – "היי רותי מה שלומך? זאת מלכי... זוכרת? חשבתי אולי במשרד שלכם מחפשים מנהלת חשבונות?" מנסה את מזלה בגמגום קל. מעבר לקו מבשרת רותי על השגחה העליונה, שבדיוק 3 עובדות יוצאות לחופשת לידה כמעט ביחד, והרואה חשבון בלחץ למצוא מחליפות. היא לא מצליחה להסתיר את התלהבותה, ובכדי לא ליפול שוב פעם קורבן לאשליה... היא מבררת: "ומה עם ניסיון?!" – "אל תדאגי" מרגיעה רותי חברתה הטובה מהסמינר – "יש לך המלצה שלי ותהיי תחת חסותי עד שתצברי ניסיון".

מול קולות הצהלה והשמחה של מלכי, מצננת רותי את ההתלהבות, את יודעת שמדובר בחודשי סוף השנה, יש עומס עבודה שמצריך אותנו

להישאר עד שעות אחר הצהריים המאוחרות, ולחזור הביתה לפעמים אחרי שהבייבי סיטר השכיבה את הילדים לישון...

אבל מלכי לא שם, היא כבר מרחפת בין מדפי הסופר ממלאת עגלות. היא מחבקת בהתלהבות את התעודה, מסתכלת לשמים ואומרת: "אבא. תודה".

מהוססת קמעה מטפסת את המדרגות לעבר משרד רואה החשבון לראיון העבודה, רותי לחשה לה שזה יותר שיחת היכרות מאשר ראיון עבודה, כי הבוס סומך על המלצה שלה, ומה עוד שאין לו הרבה אופציות למצוא 3 מנהלות חשבונות חדשות בפרק זמן קצר, ולתקופה של החלפה לחל"ד בלבד, הבטיחו כמעט בוודאות את קבלתה לעבודה. במשרד היא רואה עשרות נשים חרדיות רכונות על ערמות מסמכים קלסרים ומקלדת מחשב, רותי מכניסה אותה למשרד הבוס, היא מתיישבת מלאת מוטיבציה מול הבוס גלוי הראש, ולשאלתו הראשונה מה נזכרה עכשיו לצאת לשוק העבודה? היא מספרת לו את החוויה המשפילה שעבר בעלה בסופרמרקט השכונתי. "המשכורת היא 6,500 ₪ לחודש" אומר. היא מתאפקת שלא לצאת בריקוד ולהסגיר את תחושת הגאולה שלה מהעוני. אך ליבה מתחיל לפעום בחוזקה... בשומעה את הרו"ח מפרגן לעצמו, על ההעדפה שלו להעסיק נשים חרדיות שנשואות לאברכים כי כואב לי...

בראש מתחילים לרוץ לה תסריטים שכנראה הרו"ח שיושב מולה הוא אותו 'כופר בהשגחה פרטית' מהסופר... במיוחד שמראהו תואם את התיאורים של בעלה...

היא משפילה את מבטה לארץ ומלמלת פרק תהילים, שלא תיפול קורבן להשפלה שחוה בעלה.

כי כואב לי... ממשיך הבוס שמרמים אותי, וברוך ה' נשים חרדיות שנשואות לאברכים הם אמינות עם מוסר עבודה גבוה, ואני יכול לישון היטב בלילה.

מלכי מנסה להסדיר את נשמותיה, ומאשרת בגאווה את היושרה שאנו מחויבים עליה על פי התורה והזהירות בדיני ממונות של האחר.

"אז בהצלחה" הוא אומר בחיוך, רותי תעזור לך עם הטפסים והתאקלמות המהירה במשרד.

השעה 13:30 בצהריים דפיקות קלות נשמעות על דלתו של חנוך. היי ר' חנוך מה שלומך? (נבוך מאד) אישתי התחילה לעבוד, אני צריך הדרכה איך מפעילים את המיקרוגל...

10 לחודש, המשכורת הראשונה נכנסת, מלכי לוקחת את הילדים לחגוג בפיצה... ומפנקת אותם גם בכוס אייס קפה... לתדהמתם הרבה. מויישי בן ה-4 שואל למי יש יומולדת... ולא מקבל תשובה במקום זה אמא מלכי מזרזת אותם, אנחנו הולכים לעשות קניות ב"רמי לוי", העיניים של הילדים נפתחות למקסימום גודלם לפי קצב מילוי העגלה, והיא לא מלאה רק בלחם גבינה וגיל. אלא יש שם עוגיות לוטוס ואוראו ואפילו כריות נוגט. לקניה כזו צריך מונית כי לא שייך לסחוב את כל זה באוטובוס. ומלכי חוזרת הביתה עייפה אך מרוצה.

מתחיל באייס קפה ונגמר...

הגעגוע השתלט עליה ועורר בה כמיהה עזה לימים שהיו הם בטירוף חושים, לימים שהיו מלאים רגעים קסומים של השנה הראשונה, בה לשניהם היה נצנצים בעיניים, ימים שכל שטות ריגשה אותם וגרמה להם להתגלגל מצחוק. ימים שכל דבר פשוט ושגרתית כקניות בסופר, טיול לגאולה וביקור אצל הסבתא. היו חוויות מרגשות.

מלכי בתמימותה חשבה שמלחמת החרמה של ציבור בני התורה בתרבות החילונית מערבית היא נקודתית בגלל בעיות של כשרות וצניעות. היא לא ידעה שמדובר במשהו בסיסי ומהותי יותר השייכת לשאלת החיים: מה המטרה שלשמה אנו חיים? האם ליהנות מתענוגות העולם? שזוהי השיטה החילונית מערבית. או המטרה הם חיי הרוח, המהבילים את תענוגות העולם החולף? שזוהי שיטת עולם התורה.

שאיפת חייה של מלכי הייתה ליהנות מהחיים, היא אהבה לבלות בשופינג בקניון, לרכוש מותגים ולהתלבש יפה ואופנתי, ובתנאי שיהיו על פי כללי הצניעות.

הם יצאו לבלות בבתי קפה אלו שבכשרות ה"בד"ץ, נסעו לסופי שבוע בבתי מלון כמובן המאורגנים במיוחד לחרדים, טסו לחו"ל שלש פעמים בשנה ולא רק למיאמי.

ובעצם סיגלו לעצמם תרבות מערבית כשרה.

צפייה בסרטים בכשרות הה... הה... הה... גרמה לה לרצות שהחיים שלה יראו כמו בסרטים מלאי סטייל אמריקאי. וכל סצנה על אושר זוגי הכאיבה לה בלב בתחושה שהיא מפספסת את החיים. כי אצלה האושר הזוגי המנצנץ נשחק ואינו אלא נוסטלגיה מלאת געגוע.

למרות שלא היו להם בעיות ומריבות, בשבילה זה היה אסון - זוגיות בנוסח החרדי המבוססים על 'שלום בית' ללא אהבה. כך לפחות לפי טענתה.

בעיניה השטופות מציפייה של המון שעות במדיה מערבית נוצר בלבול מושגים ובמקום לרצות אהבה מבית מדרשו של היצר הטוב היא רצתה אהבה מבית מדרשו של היצר הרע.

המחשבות על גן עדן בזה העולם שהיא מפספסת, זרעו בה תסכול שגזל ממנה את האושר. היא האמינה שברגע שתזכה לאושר זוגי מסעיר רגשות היא תוכל לחוות את גן העדן כבר בזה העולם.

היא לא הפנימה לחייה את מאמרי חכמינו 'יש לו מנה רוצה מאתיים' ו'אין אדם מת וחצי תאוותו בידו' דהיינו שלעולם חיי הגשם גם המפנקים ביותר לא יעניקו תחושה של סיפוק ומי שאושר חיו מושתת עליהם כנראה הוא יחמוק ממנו לנצח.

נקישות בהולות בדלת נייערו אותה ממחשבותיה, ואל ביתה התפרצה בסערת רגשות בת דודתה דסי שאנשים טועים בהן כתאומות.

'אני מתגרשת' יללה בבכי, כשהיא נשפכת אל תוך זרועותיה.

מלכי חיבקה את דסי בחיבוק תומך ואוהב, ולאחר שנרגעה ניסתה להבין ממנה מה קרה ועל מה המהומה?

"הבנתי שמגיע לי חיים טובים ומאושרים. אני לא רוצה לשרוף את החיים על זוגיות כבויה" פרקה בבכי.

מלכי הקשיבה, תמכה ויותר מכל הזדהתה, היא גם מרגישה כמוה. היא אפילו קנאה באומץ שלה לדאוג לעצמה...

מלכי הייתה שם בשבילה, במסע המפרך אל האושר... כשברקע ההמנון "הבנתי שמגיע לי חיים טובים ומאושרים. אני לא רוצה לשרוף את החיים על זוגיות כבויה", מסע שהסתיים בפסגת האושר בנישואיה

השניים של דסי, כשהריגושים וההתלהבות של זוג צעיר בשנה הראשונה חוזרים לחייה.

מלכי הבינה שגם לה מגיע... ואט אט החלה לאזור אומץ ולגבש לעצמה את החלטה הדרמטית איך היא מעדכנת את בעלה חננאל בהחלטה שלה גם להתגרש ולהצטרף למסע האושר של בת דודתה הנפש התאומה שלה.

אטרקציה או הרמוניה

אי שם במקום קסום בחו"ל בחבל ארץ נהדרת השופעת במפלים ונוף עוצר נשימה היא הפציצה את הפיד בתמונות שלהם - שלה ושל חננאל נראים מאושרים כזוג מהאגדות. תמונות שהוציאו לכולם את העיניים מקנאה. היא מביטה בעשרות הלייקים קוראת את התגובות המפרגנות. נעשה לה צורם מהשקר שהיא משווקת כלפי חוץ. פשוט התפוצצה, וכך בלי שום הודעה מוקדמת כשהם מצטלמים על השקיעה הפנורמית היא שולפת את לשונה בכדי להכריז על גירושים.

אלא שהמילים הדרמטיות נבלמות לה על קצה הלשון – רגע! מה השקר? האם בעלי? או הנצנצים? זועק קול פנימי מתוכה, ומבקש ממנה כנות.

הרי כל פעם שאנו טסים לחופשה בחו"ל, אני גואה מריגושים, סוערת מהתלהבות, מתפעלת מהמראות החדשים, מדברים שיש רק בחו"ל ואין בארץ, למרות שאני זרה שם ולא מכירה את השפה המקומית. וכשאני חוזרת לישראל אני מרגישה בנוח, שייכת, ומביטה בתחושת עליונות מקומית על תיירים.

זיכרון שובב מהטיול בהולנד צץ לה בזיכרונה – היא מדווחת באופניים ברחובות הולנד לצד הנהרות הרבים שבתוך העיר, ומתפעלת מהברווזים שממלאים את הרחובות במקום החתולים שממלאים את הרחובות בישראל. היא חייבת להנציח את היופי שמסביבה, שולפת את הנייד מסריטה סלפי, המסיח ממנה את דעתה, וגורם לה להחליק עם האופניים אל אחד הנהרות.

בעלה זינק במהירות, מה שהבהיל את הברווזים הרבים הסמוכים, שפרסו כנפים ונמלטו אל המים היישר על ראשה של מלכי...

הסצנה המשעשעת לתוך הקריאות בעברית של בעלה: "מלכי את בסדר?" גרמו למקומי שהושיט עזרה, לשאול אם הם מישראל?

הם ענו לו באנגלית שהם אכן מישראל. אלא שהוא עצר אותם ואמר:
"אפשר לדבר בעברית".

"רגע. אתה יהודי?" ניסו לברר.

"לא. פשוט ביקרתי הרבה בישראל, כך שאני מכיר קצת את השפה. אני מאוד אוהב לטייל בישראל, היא מאוד יפה, ברחובות שם מטיילים נמרים קטנים שלפעמים רואים אותם מנסים לצוד בעלי חיים קטנים, במקום הברווזים המשעממים שפה בהולנד..."

"נמרים? בישראל?" מתפלאים מלכי ובעלה.

הוא שולף את הנייד ומראה להם.

אהה... ארוך נשמע מפיהם, חתולים... את האמת הוא צודק זה נמרים בקטן.

כל אחד מתלהב ממה שחדש לו והוא לא מכיר. מי שבשגרת הרחוב רואה ברווזים, וחתולים רואה לעיתים רחוקות בפינת החי, או בטיוול בחו"ל, מתלהב מחתולים, שנראים לו כנמרים קטנים ומשתעמם מברווזים. ומי שבשגרת הרחוב רואה חתולים, וברווזים רואה לעיתים רחוקות בפינת החי או בטיוול בחו"ל. מתלהב מברווזים ומשתעמם מחתולים.

הזר והלא מוכר מביא התרגשות והתפעלות, אבל גם תחושת זרות וחוסר נוחות.

כך גם בזוגיות היא מפנימה ואומרת לעצמה. מתרגשים ומתלהבים ממה שחדש ולא מוכר. ומשתעממים ממי שהופך להיות השגרה של חיינו. אבל! בשגרה נח ואין תחושת זרות.

אבל יותר הדאיגה אותה המחשבה, שגם אם עכשיו היא מתרגשת ממשהו חדש... זה יפוג ויחזור להיות שגרה משעממת. ואם היא בוחרת

בנישואין של ריגושים, זה דורש גירושים כל כמה שנים. כמו להבדיל מי שרוצה להתלהב מרכב חדש, שמחליף אותו כל כמה שנים.

ובמילים פשוטות חיי משפחה מלאי אהבה, זה משהו יותר רציני ועמוק מאטרקציה מלהיבה...

התורה שמה כערך עליון את ההתרגלות של בני הזוג אחד לשני, שירגישו שייכים עד כדי תחושה של אדם אחד – "ודבק באשתו והיו לבשר אחד". ללא שום מחיצה ולו הקטנה ביותר של זרות וחסור שייכות. ואת ההתלהבות מיופי של אטרקציה מלהיבה, התורה מגרשת מחייו של יהודי, ומקדישה לכך את איסור: 'לא תהייה קדשה', לדעת הרמב"ם²³ –

ועניין אחר גדול בטעם איסור הקדשה, והוא מניעת ריבוי התאוותנות בתשמיש ותדירותו, כי בשינויי גופי הקדשות תתווסף התאוה, **לפי שאין התעוררות האדם לאשה אחת שכבר הורגל לה תמיד כהתעוררותו לגופים מתחדשים שונים בצורותיהם ומצביהם.**

הרב זילברשטיין מספר על בעל שאשתו נפלה, וכשהיא שוכבת על המדרכה, הוא נזף בה חרישית, כדי שלא ישמעו... "את עושה לי פדיחות, מה את לא רואה איך את הולכת?!"...

למרות שהיא מעדה ונפלה בדיוק באותו מקום לפני כעשר שנים כשהיא הייתה מאורסת, וארוסה נכנס להיסטריה בדאגה לשלומה, מבלי שום תחושת פדיחות.

היא נפגעה. ובצדק. ואת כאב ליבה שחה בפני הרב זילברשטיין.

הרב נזף בבעל, אם אז כל שכן היום.

כל שכן. כל שכן.

²³ מורה נבוכים, חלק ג, סעיף מט.

למה? אז הם היו בנצנצים, והיום חייהם הם כבר שגרה משעממת. לכאורה הרב היה צריך להגיד: "לא רק פעם, גם היום".

וכדי שהכל שכן יקרה בחייהם, המליץ הרב בשם הבן איש חי, לבעל שיספיג את קירות הבית בתורה, על ידי שיקבע סדר לימוד תורה בבית.

כשחיי המשפחה מתנהלים לפי התורה הקדושה, שמפקסת את האדם שכל הנאות העולם הזה, הם שוליים וחסרי ערך. ורק יראת שמים, מצוות ותורה. הם צריכים להיות במרכז חייו של היהודי והם אמורים להיות האוויר שנושם לריאותיו. הזוג מקבל הרבה יותר מסתם אטרקציה מלהיבה...

כשהרוחניות היא עיקר מאווייו של היהודי, הגשמיות והנאות יכולים להיות כתבלינים, שייצרו מנות גורמה של חיי אושר כבר בעולם הזה.

זכרו! פלפל שחור, זנגוויל, כרכום, כמון וקינמון, פפריקה מתוקה וחריפה, מרק עוף ואבקות שום. הם הופכים את האוכל למעדן קולינרי הערב לחיך.

אבל הם רק תבלינים! כי מי שימלא מהם כף גדושה ויתנה לפיו, יחוש תחושת גועל ובחילה.

כך הגשמיות היא תבלין למנה העיקרית שהיא הרוחניות. וכך בחיי המשפחה הריגושים והתלהבות הם תבלינים שיכולים לפלפל את הזוגיות. אבל, רק בתנאי! שיש את המנה העיקרית של קשר נפשי עמוק והדוק בין בני הזוג עד שהם חשים שייכות אחד לשנייה כאדם אחד ללא שום תחושת זרות.

דהיינו הלב השמאלי של תשוקות השייך ליצר הרע הוא תבלין, ורק תבלין! ללב הימני של רגשות ואהבה השייך לייצר הטוב.

ולסיכום: מי שחיי את חיי המשפחה לפי התורה, גם כשפג תוקפה של האטרקציה המלהיבה הוא יכול להמשיך להיות רגיש לשלומה של אשתו, ולדאוג לה כשנפלה ונחבטה.

כשמהפך בגישת החיים ובתפיסת האושר מתחולל באישיותה, יושבת מלכי יחד עם בעלה בטקסי חזור מנתב"ג לביתם שכמעט היה לתל חרבות. כשהוא לא יודע כלום.

נהג הטקסי פונה באדיבות לזוג החרדים שבמוניתו: "יש לי דיסק של זמר חרדי שאני שומר אותו לכל פעם שאני מסיע חרדים".

מוזר. אומרת לעצמה מלכי, שאני מרגישה די בנוח שמתייגים אותי כחרדית, מה שעד היום העביר בי קצת אי נוחות.

קולו המלאכי מהבל פיו של תינוק של בית רבן יוצא מפי ילד הפלא מידד טסה בשיר שנוגע ברוך בשאלת האושר בחיים, ופורט בנימים הכי עדינים בנפש המטוטלת של מלכי –

אתה שנשלחת מדרך רחוקה לגן ענק הגעת

לא סיפור של אגדה

מיד נפתח השער

ואין לך ברירה

בגן של החיים אתה נמצא

ברוך הבא

בגן של החיים כולנו ילדים

יש משחקים

יש שדעת מבקשים

בגן של החיים כל כך הרבה שבילים

רק אחד צופן בתוכו יהלומים

מה עושים בגן אתה שואל את עצמך

הפירות כה מתוקים
 אך הנפש לא תשבע
 האם תבנה ארמון או תקים לך טירה
 אך מה אתך תיקח
 שתשוב בחזרה
 בגן של החיים כולנו ילדים
 יש משחקים
 ויש שדעת מבקשים
 בגן של החיים כל כך הרבה שבילים
 רק אחד צופן בתוכו יהלומים
 התדע בגן יש מלך שהכל עשה
 ויש לו משרתים
 שאומרים כל יום שירה
 ואם תיטיב ללכת ודאי אותו תמצא
 בגן של...

מלכי סוגרת את העיניים מתחברת למילים, עיניה נשטפות דמעות,
 והיא שרה לעצמה בלחש

בגן של החיים כל כך הרבה שבילים
 רק אחד צופן בתוכו יהלומים
 מה עושים בגן אתה שואל את עצמך

הפירות כה מתוקים

אך הנפש לא תשבע

היא חוזרת על המילים פעם אחר פעם כמו נשבית בקסמם. חננאל בעלה שלא מבין מה עובר על מלכי שלו. פונה אליה בעדינות: "הכל בסדר?".

"על הגבול יש מוקשים, לא יהלומים. האושר לא נמצא בגבול, אלא הרחק בחוף מבטחים. ככל שאתה רחוק מחוף המבטחים של התורה, אתה סובל מרעב שלעולם לא נהנה מתחושת שביעה, ומייסר אותך בתסכול אין סופי מחמקמקותו של האושר הכל כך נכסף, שאתה רודף אחריו, במרוץ האין סופי של חיך" אומרת מלכי לבעלה ומיישרת את מבטה לעניו הפתוחות בסוג של הלים.

הוא מחיך ונעשה קצת משועשע כתגובה ספונטנית לחוסר ההבנה שלו לנאום הפילוסופי של רעייתו.

"דרך אגב, את יודעת שבמקור זה לא שיר של מידד טסה אלא של חיים ישראל ואחיו" מתקן אותה.

"אוי. לא התכוונתי להרגיז אותך, מוזיקאלי שלי" מרגיעה מהר מלכי לפני שתקבל נאום במוזיקה, כנאום תשובה לנאום שלה. כי עכשיו התור שלה, והיא ממשיכה בשאלה: "שמעת על מרוץ העכברים?".

"לא. לא עשיתי תואר בפילוסופיה, גם לא הייתי מטפל בגן החיות בכלוב העכברים וגם לא מוכר בחנות לחיות מחמד" עונה בהומור המהול בשעשוע. מנסה להבין אם אלו רשמים מהחוויות של אשתו מהברווזים והנמרים.

נהג המונית לא פספס את ההזדמנות להפגין ידע, וכמורה בשיעור הוא אומר: "קודם כל מדובר באוגרים חמודים שמוכרים כחיות מחמד. וזה סתם מעליב אותם שקוראים להם עכברים".

"אוקיי". אומר חננאל. ומלכי אומרת: "נו. תמשיך."

"שמים לאוגרים בכלוב, כמין קרוסלה מסתובבת שמונחת על הצד, כמו הגלגל בלונה פארק, והאוגר רץ בתוכו בכדי להגיע למעלה, ולמרות המרוץ הוא נשאר באותו מקום, ולכן הוא רץ יותר מהר, ועדיין נשאר באותו מקום, הוא מגביר את המרוץ, אבל נשאר באותו מקום, כשכעשיו הוא גם עיף."

כך בני אדם רצים את מרוץ האוגרים אחר האושר, ולא משיגים כלום. הם מגבירים את המרוץ משקיעים יותר בקריירה, ובעושר. ולא מתקדמים בגלגל האושר לשום מקום. בתמימותם נדמה להם שהוא חומק בגלל שהם לא רצים אחריו מספיק מהר, ולכן מגבירים את המרוץ: יוצאים לבתי קפה, טסים לחו"ל, משפצים את הבית. וכלום. האושר חומק באופן עקבי, ומותיר אותם לא רק מאוכזבים ומתוסכלים אלא גם עייפים."

"יפה. בדיוק." מריעה מלכי - "עכשיו יהיה לך בנוסף לדיסק גם 'חידוש במחשבה' לנוסעים החרדים".

"יש בזה קצת עומק במחשבה" אומר בסלנג ישיבתי מוטי נהג המונית, כשהוא מפשות מעצמו - "עילוי מפונביז' שהסעתי, אמר לי בשם הסלוטפייר²⁴. - "הסטייפלר", מתקנים אותו. - "כן. כן. איך אמרתם? הסטייפלר, הוא אמר בשמו, שאדם רגיל ופשוט כמוני כמוכם, אם יזכה במיליון דולר, יהיה מאושר ברמות שלא ניתן לתיאור. בזמן שמולטי מיליארדר כביל גייטס, לא יתרגש כלל אם יזכה במיליון דולר. בשבילו

²⁴ ספר 'חיי עולם' לסטייפלר, פרק ו', עמוד יג, בהגהה: "הצער והעונג של העני הוא על משקל א' כמו צער ועונג של העשיר, כי תגדל שמחת העני מאוד כשהשיג עז לחלבה כשמחת נעשיר בעסק שהצליח בו לרבבות, ויגדל כאב לב העשיר על אי הצלחתו איזה תאוה שמשתוקק לה, ככאב העני על חוסר לחמו, וכל רובי תענוגות העשיר אין מוסיף לו הנאה ועונג (אחר שהורגל בהם) יותר ממה שמתענג העני על סעודתו המצומצמת של פת וקטנית".

זה משהו שבשגרה היום יומית. בכדי לחוות אושר בשיאים כמו של אדם פשוט ממיליון, הוא צריך להרוויח בעסקה כמה מיליארדים טובים.

דהיינו חווית האושר של אדם פשוט כמוני, היא אותה חוויה בדיוק כמו של מיליארדר אגדי, רק שאני חווה אותה מסכום יחסית קטן, והוא חווה את אותה חוויה בדיוק מסכום גדול יותר. כך שבסיומם של דברים שאני קונה מונית מרצדס חדשה, אני מאושר כמו שהוא מאושר כשקנה מטוס פרטי. כשאני משפץ את הבית וקונה קרמיקה חדשה, אני מאושר כמו שהוא מאושר כשבנה ארמון. שאני פודה קרן השתלמות על סך של כמה עשרות אלפי שקלים אני מאושר כמו שהוא מאושר כשמשך דיבידנדים של מיליונים.

לסיכום: הוא לא יותר מאושר ממני, ברמה הכי ממושטת - בלי שום פילוסופיה". הוא קורץ... ספק מתכוון לעקוץ את חננאל ספק את מלכי.

האווירה במונית שהייתה נחמדה וזורמת, התחלפה בוויכוח – "בגלל שאתם אנשים נחמדים, אני מעגל לכם, תשלמו לי רק 150, במקום 170" מציע מוטי. וזוכה להתנגדות: "דווקא אנחנו חושבים שמגיע לנהג נחמד כמורך, טיפ" – הם מושטים לו שטר של 200 ומבקשים שלא יחזיר להם עודף.

בסוף הגיעו לפשרה, שיתרום את הטיפ לפוניבז'...

הם נזרקו על הספה בבית, ומלכי אומרת: "אני גוועת. הבית ריק, אין מה לאכול".

"בואי, נקפוצ' לשווארמה השכונתית" מציע באדיבות.

עמוס. ימים של בין הזמנים. אבל להם יש פריווילגיה. אמיר בעל המסעדה מכיר אותם היכרות יום יומית מהביקורים התכופים שלהם בסטיקייטו, גם בימים של שגרה. הוא אפילו זוכר בעל פה מה הם אוהבים ששמים להם בבגט. הוא קורץ להם ומכין להם מבלי להוציא מילה, כך שאף אחד לא יודע שהם עוקפים את התור.

"תראה". מלכי מפנה את תשומת ליבו של בעלה, לזוגות של האברכים – "תראה איך הם מתרגשים, כולה משווארמה, הם מרגישים כאילו הם בגן עדן, בכך שהם מפנקים את עצמם, בבקבוק אישי של תות בונה או פחית של נקטר אפרסק.

אתה מבין, הם חווים את אותה חוויה של אושר, אותה אנו חווים במסעדת גורמה יוקרתית על נמל תל אביב כשברקע שומעים חרישית את הגלים מתנפצים, או בקומה 12 של מלון בירושלים, כשהנוף הנשקף מהמסעדה נפגש עם מיתרי גשר המתרים.

לנו אותה חוויה עולה מאות שקלים, ולהם רק עשרות שקלים. אתה קולט".

"מבין. קולט? – אולי תנסי להסביר לי לאן את חותרת? ואולי די כבר עם השראה הרוחנית שלך".

"חננאל. בטיול קצת חשבתי, והבנתי שאנו רצים מרתון בטירוף העכברים אחר האושר שחומק מאתנו. בזמן שהאושר האמתי נמצא הרחק מהלוליינות שלנו על הגבול שבין החרדיות לחילוניות, אני רוצה שנעזוב את חיינו המודרניים המבוססים על התרבות המערבית חילונית, נצעד פנימה אל עולם התורה, ונאמץ לעצמנו חיים חרדיים רגילים. אתה מבין".

"לא. אני לא כל כך מבין..." מגיב מופתע בחסר סבלנות.

כרעיה המכירה את הנקודות הרגישות שמדברות ללב של בעלה, היא נוהגת בטקטיקה של חכמת נשים, ומושיטה לו אוזניות לשמוע שיר חדש של הזמר שמקודם יצא להגן על כבודו מהקרדיט הגזול –

לא פעם בדרכי כשלו רגליי

אל היופי התפל

והנופים צבעו ביסוריי

עם יום אפל

פסעתי כשיכור בין השקרים

מחפש לשוב לדרכך

אם אותי לא תשכח

אם תאהב ותסלח

ותיתן לי לשוב בחזרה

אני טעיתי, אני בכיתי, אתה יודע

אני ניסיתי, אני קיוויתי, אתה שומע

את הלב שזועק רק אליך

נשמתי צמאה לברכתך

נשמתי צמאה לברכתך...

ברך אותי אבי כי מכאוביי

מנצחים, גוברים עליי

חזק אותי,

מדרך אבודה שבעתי די

פסעתי כעיוור בין השברים

מבקש לשוב לדרכך
 אז אותי אל תשכח
 רק תאהב ותסלח
 אנא תן לי לשוב בחזרה

היא מלווה את השיר בהבעות פניה ועיניה, כהזדהות למילים המשקפים את הרגשתה.

אלא שלמרות החוויה המוזיקאלית שמענגת את חוש השמיעה שלו, הוא מרצין ומישיר מבט לרעייתו ומטיח בה: "רגע אל תגידי לי שאת הולכת לחזור בתשובה..."

וכבומרנג מהיר היא מחזירה לו: "אני בהלם שאתה נבהל מהמושג חזרה בתשובה?!?!? מה נהיינו חילונים...?!?!?"

והוא אכן נבהל מעצמו לרגע. שאותו ניצלה היטב הנווה בטקטיקה של חכמת נשים, ואת הרגע היא מינפה לדקות ארוכות בהם היא פורטת בנקודות הכי רגישות של בעלה, שאותן רק היא מכירה, ובאומנות היא מנגנת לו בנימים העדנים של הנשמה את הכמיהה לעולם הרוח.

ואת המנגינה הזו אי אפשר להפסיק.

דפיקות בדלת. אל הבית נכנסת דסי על קצות האצבעות, ולא בכדי להימנע מהכתמת הרצפה השטופה בפסיעות – "תתחדשי. מאיפה קנית את נעלי העקב הגבוהות? מה זה, זה ללכת ממש על קצות האצבעות?"

"תודה. אני לא יכולה להניח את הרגליים על הקרקע, כדי לא להיחתך מהשברים של הריסות חיי. בהתחלה רקדתי וקפצתי מהתלהבות בין השברים, אבל כשתמה תקופת הזוג הטרי גם בנישואין השניים, רגליי

חזרו לקרקע המציאות השגרתית, הזרועה בהריסות חיי. האם עכשיו אני צריכה לחפש בעל חדש כדי לחזור עוד פעם לריגושים.

איך בעל הנס מכיר בניסו

'איך בעל הנס מכיר בניסו' כנראה נאמר גם על עילויים כחננאל. מהיום כבר אין לו יותר תירוצים. עד היום רעייתו הייתה ה-תירוץ. הם יצאו למסעדות, כמובן רק בשבילה! נסעו לנופשים בבתי מלון, רק בשבילה! הם טסו לטייל בחו"ל, רק בשבילה!

כי את העילוי חננאל ענייני גשמיות לא מעניינים, ורק בשביל שלום בית הוא 'ויתר' לרעייתו כי היא אישה שלא לומדת תורה, היא גשמית יותר, וגם חוצניקית עם עבר ידוע.

והרי איך אומרים שיצר הטוב נברא בשביל האיש ויצר הרע בשביל האשה.

ובטרמינולוגיה שלנו הגבר הוא 'יששכר' והאשה היא ה'זבולון' - הבעל לומד תורה והאשה מפרנסת, ומכיוון שהיא 'זבולון' מותר לה ואף רצוי להתפנק בפינוקי זבולון של הנאות העולם הזה.

אממה אשתו עברה תהליך עם עצמה והחליטה להסתפק בהנאות קטנות ו/או רוחניות. ומה יהיה עכשיו עם הרצון החבוי שלו, עם העונג שהרגיש כשאכל סטייק טוב או ראה את מפלי הריין בגבול גרמניה, עכשיו לא יוכל להתחבא מהרצונות הגשמיים שלו ולהשליך אותם על רעייתו.

הרצונות הגשמיים יצאו מהמחבוא וגרמו לו להבין שבתוך היששכר שבו יש זבולון קטן.

הפגישה החוזרת עם השכבות העמוקות בנפש, על פי הרב וולבה אלו שמתחת לסף ההכרה הייתה מטלטלת שוב וגם הפעם הוא מבין שזו תהייה סכנה להתעלם מהן, ועליו לפייס אותן. וגם על אשתו פחד

שהחלטה שלה קיצונית מידי וצריכה להגיע בהדרגה ומתוך התחשבות בזבולון שמוסתר בכל אחד ואחד בתוכנו.

לביקור בבין הזמנים של פסח במיאמי לא היה צריך תרוץ כי היה זה משום מצוות כיבוד הורים ושם בשטיבל פוגש חננאל את מר זבולון דשטנר...

לאחר תפילה בכוונה הוא תופס אותו לשיחה ומספר לו בחיך "לאחרונה גיליתי שיש בנינו דמיון ובתוכי יש זבולון קטן".

מר דשטנר נהנה מהרעיון מזמין אותו לברקפסט בבייגל השכונתי. מרגיש שיהיה מעניין ושהפעם זה מגיע אצל חננאל ממקום אחר.

חננאל מוצא שוב את עצמו מתפנק במסעדה ובלי התירוץ בשביל אשתי.

תראה דשטנר צדקת. זה גדול עליי להיות 'יששכר' על מלא, להתנזר לגמרי מהנאות העולם הזה ולהסתפק בפת במלח תאכל ומים במשורה תשתה. לא זכיתי להגיע לדרגה של הרב שטיינמן.

אני צריך לשלב באורח חיים שלי 'זבולון ויששכר' כמובן שה-'יששכר' הוא העקרי וה-'זבולון' הוא הטפל.

זה מחזיר אותך להצעה שלי להמשיך לעשות שטייגען כאן בכולל במיאמי ובין הסדרים לעשות קצת ביזנס.

מקובל.

זבולון בין הסדרים

'בסדרים' חננאל יששכר, ו'בין הסדרים' זבולון. בסדרים הוא מסתפק בוופלים ובנס קפה שבפינת קפה, קרי בפת במלח ומים במשורה כי בתורה הוא עמל. אולם בין הסדרים הוא טס בטסלה, לוגם קפה הפוך מנשנש קרואסון, מתרווח בכיסאות מנהלים במשרדי גורדי שחקים ונפגש לפגישות עסקים במסעדות יוקרתיות.

כמובן הוא לא שוכח להיות 'זבולון' עד הסוף. ובכסף שהוא מרוויח 'בין הסדרים' הוא פותח ישיבה וכולל 'בין הסדרים' – כולל יום שישי וישיבת בין הזמנים.

גם ביזנס הוא עושה כמו עליו, הוא נרשם ללימודי תואר ראשון במנהל עסקים באוניברסיטת הרווארד ה'חברון' של עולם האוניברסיטאות – כמובן להבדיל בין הקודש ובין החול.

בקפיטריה הוא שומע את הסטודנטים מדברים על קורס מאוד פופולרי ומבוקש – 'פסיכולוגיה חיובית' המלמד את מדעי האושר. מבירור קצר עולה שאת הקורס מעביר ד"ר יהודי מישראל שילד גדל במשפחה דתית.

מסקרן מה יש לד"ר שהגריסא דינוקתא שלו הייתה דתית לומר על מדעי האושר.

חננאל סוגר את העיניים ולרגע נדמה לו שהמשגיח בישיבה מדבר, הוא שומע את המושגים: רוחניות. משמעות. ערכים. כרכיבים לחיי אושר. ושתאוות והנאות גשמיות לא מביאים חיים מאושרים.

הוא פותח את העיניים, ולא. זה לא המשגיח זה דוקטור באוניברסיטה...

אממה 'החבורה' של הד"ר לא הייתה בהברה ישיבתית. "את יש לו מנה רצה מאתיים, ואין אדם מת וחצי תאוותו בידו" הוא שומע בתאוריית 'מרוץ העכברים'.

כדי להיות מאושר מלמד הד"ר לאושר צריך קודם כל 'רוחניות'. רוחניות נותנת לאדם משמעות לחיים ותחושת סיפוק.

מדהים אומר חננאל לעצמו את אותם רעיונות של המשגיח בישיבה עכשיו אני שומע מדוקטור באוניברסיטה...

זה מזכיר את יונה הנביא שניסה לברוח מה' ודווקא בניכר מצא אותו.

אבל רוחניות לא מספיקה כדי לגרום לאדם להיות מאושר, מדייק את דבריו הד"ר לאושר. כדי לחוות אושר צריך גם הנאה וגם רוחניות. ובמילים שלנו גם עולם הזה וגם עולם הבא. שיא האושר נמצא בהנאה גשמית המשלבת רוחניות.

בעולם שלנו זהו 'עונג שבת' שהוא מצוה להתענג תענוג גשמי. ובעצם עונג שבת משלב את הנוסחה לאושר גם עונג גשמי וגם חוויה רוחנית.

ונדייק יותר יש גוף ויש נשמה. גוף הוא עונג גשמי. נשמה היא התעלות רוחנית. ויש 'נשמה יתרה' שהיא גם וגם. גם עונג גשמי וגם התעלות רוחנית.

²⁵דאמר ר' שמעון בן לקיש נשמה יתירה נותן הקב"ה באדם ערב שבת ולמוצאי שבת נוטלין אותה. וברשי"י: נשמה יתירה²⁶ - רוחב לב למנוחה ולשמחה ולהיות פתוח לרוחה ויאכל וישתה ואין נפשו קצה עליו.

²⁵ ביצה טז.

²⁶ בקונטרס ההקדמה לספר 'מלאכת מחשבת' הבאנו את שיטות הראשונים האם נשמה יתרה היא רוחנית או גשמית, והסקנו בסוף כדמשמע מלשון הזוהר דלא פליגי, אלא היא גם וגם. - (ניתן לעיין בספר במאגר 'אוצר החוכמה' גרסה 22, לחילופין ניתן לרכוש את הספר בטל 052-7115452).

נחזור לדברי הרב וולבה בפירוש לצמד המילים של המסילת ישרים: 'התענוג והעידון'. בעצם נשמה יתרה היא גם תענוג וגם עידון. גם תענוג של עולם הזה וגם עידון של עולם הבא.

מלכי כבר הבינה ממצמן שהאוצר אותה חיפשה מתחת לגשר (בחו"ל) נמצא אצלה בבית (תרתי משמע). ועכשיו תורו של חננאל להבין שהאוצר אותו חיפש מתחת לגשר נמצא אצלו בבית. בבית המדרש. – כנראה לא סתם בנות מקדימות להחכים מבנים בשנה, ולכן חוגגות את בת המצווה בגיל 12 שנה קודם לבנים.

חננאל חוזר לבית המדרש בירושלים, ובתפילות יום כיפור לאחר חשבון נפש קונה את 'הפטרת יונה'... ומקבל על עצמו להיות 'יששכר' גם בין הסדרים.

מיאמי פרק ג'

חננאל שוב פעם על המטוס למיאמי, אלא שהפעם הוא לא הולך לחפש שם את האוצר הזבולני של גם עולם הזה וגם עולם הבא. בדיוק הפוך הוא הולך לשם כדי לפנק את עשירי תבל באוצר היששכרי שהביא מהבית.

הוא הוזמן ע"י הראש ישיבה ומר דשטנר כדי לנאום בדינר מיוחד ויוקרתי שנערך לטובת הישיבה בהשתתפות נגידיים ותומכי תורה.

חננאל פותח את הפה ומפיו יוצאים מרגליות מהאוצר שהביא מהבית... כיהלומן הוא מלטש אותן ע"י מוחו המבריק. ומראה לנגידי עולם איך מוח של עילוי מנתח לעומק ובגאונות גם סוגיות של חיי המעשה. כזה המשאיר אבק גם לדוקטורים מהאוניברסיטה.

"נושא השיחה" פותח את דבריו – "הוא המתכון היהודי לפינוק גשמי" - במתכון היהודי לפינוק גשמי יש תבלין סודי, שאפילו מטבחי מלכים לא מצליחים לחשוף.

אתם מוזמנים לסדנת בישול, בו נחשוף את התבלין הסודי, אותו רוקחים בבית המדרש, אבל קודם נעשה תיאום ציפיות: מה יותר טעים האם מנות גורמה של מסעדת שף המעוטרת ב-3 כוכבי מישלן, או טשולנט...

כדי לענות אני רוצה לשתף אותכם בסיפור -

מתברר שגם בשחקים מעל העננים הבטן מקרקרת כשלא בא אוכל לתוכה, אלא שנפתלי לא דואג, הוא מוציא מתיקו ארוחה טעימה ומזינה מעשי ידי האשת חיל שלו, ממלמל את הברכה, ולהפתעתו שכנו לספסל עונה אמן, ומברך אותו בעברית 'בתאבון'.

"רגע! אתה יהודי" שואל נפתלי את בן שיחו ומקבל תשובה חיובית - "אם כך" מקשה נפתלי - "למה אתה אוכל מהאוכל הלא כשר המוגש במטוס?"

"כי זה מה שיש לי, מה אתה רוצה שאשאר רעב" עונה בפשטות.

"רגע!" מנסה נפתלי לברר – "אם תהייה לך ארוחה כשרה, תסעד אותה במקום הארוחה הלא כשרה של המטוס?"

האוכל נבלות נכנס לדילמה, מצד אחד לא מנומס לקחת לנפתלי את הארוחה ולהשאיר אותו רעב, מצד שני הריחות מהמנה שבישלה אשתו הטריפוליטאית עם טיפים מחמותה המרוקאית, הטריפו לו את חושי הטעם והריח.

המומר התברר כמומר לתאבון תרתי משמע, והוא לקח מנפתלי את המנה הכשרה.

תוך כדי שהלה סועד את ליבו לתאבון, התפתחה בינו לבין נפתלי שיחה, והלה מספר שבמקום מגוריו בהולנד הוא היהודי היחיד ואין שם אוכל כשר, ואם היה, הוא כן היה אוכל כשר.

עכשיו התאבון של נפתלי נפתח, תאבון מהסוג של מצוה גוררת מצוה, ולאחר שמברר עמו שאם יהיה לו אוכל כשר הוא יאכל אותו ולא את מאכלי הגויים, הוא מציע שהוא ידאג לשלוח לו מוצרי מזון וארוחות מוכנות לביתו חינם אין כסף.

במסירות נפש נפתלי מגייס ארגון צדקה באמסטרדם שיקבל על עצמו את המצווה, ומנות כשרות נשלחו מדי שבוע לביתו של היהודי, רק שהם לא היו מהמטבח הטריפוליטאי אלא ההונגרי...

לאחר כעשור שנים, באשמורת של אחד מסיורי הסליחות אותם עורך נפתלי בחודש אלול הוא מספר את הסיפור על האוכל הכשר, ומקבל הפתעה, אחד הנוכחים מרים את ידו ומזדהה כבן של אותו יהודי.

נפתלי מתרגש אלא שמאוד מהר הוא מקבל את ההלם של החיים שלו לשמע הבשורה שמסירות הנפש שלו הושלכה לכלבים.

הבן מספר שהאוכל לא היה כל כך מגרה, ואביו היה נותן אותו לכלב שלהם, בזמן שהוא היה מתפנק באוכל מקומי לא כשר. במיוחד את האריזה שהיה רשום עליה 'עונג שבת', שהיו בה דברים מוזרים: קציצות דגים מוזרות עם גזר וג'לי. ומשהו שהיה נראה כמו דייסה חומה של זקנים יהודים מפעם שהיה רשום עליה טשולנט.

"מעניין איזו זכות היה לכלב שבחור נידח בהולנד זכה לאכול אוכל כשר" זרק אחד המשתתפים – "שהרי אפילו הכלבים הצדיקים שביציאת מצרים לא נבחו, קיבלו שכר לאכול נבלות וטרפות, כנראה הכלב הזה הוא גלגול של חמורו של רבי פנחס בן יאיר²⁷".

"וכאן נשאלת השאלה" פונה העילוי למשתתפי הדינר – "מה יותר טעים אוכל כשר או אוכל שאיננו כשר? האם אוכל כשר טעים יותר רק אם הוא מהמטבח הטריפוליטאי והמרקאי או גם אם הוא מהמטבח הפולני? האם מקיימים עונג שבת רק בחריימה ודג מרוקאי או גם בגפילטע פיש?

אפרופו כלבים התשובה נמצאת באחד המטבחים הגדולים ביותר שהיו אצל אחד העשירים הגדולים - כלבא שבוע, אותה מגלה חתנו רבי עקיבא.

---

²⁷ מסכת חולין ז.-: מסופר על חמורו של רבי פנחס בן יאיר שלא הסכים לאכול משעורים שאינם מעושרין.

הנאום – קודם המנה הראשונה

התבלין

רחל אשת רבי עקיבא מוותרת על עושר וזהב בשביל לימוד תורה, וכאות הוקרה מיד לאחר החתונה בעלה מבטיח לה 'ירושלים של זהב' תכשיט יוקרתי מזהב.

מתבקשת השאלה המאוד מקוממת, היא ויתרה על זהב, אביה יכול היה לעטוף אותה בתכשיטים, זהב ויהלומים מכף רגל ועד ראש. והיא ויתרה על כל העושר הזה בשביל לימוד תורה, אם כך מוזר להבטיח לה תכשיט מזהב במקום ללמוד תורה. המתנה המפרגנת ביותר שבעלה יכול לתת לה היא ללכת ללמוד תורה.

זה מה שהיא ענתה לו כתגובה כשהבטיח לה את הירושלים של זהב, שילך ללמוד תורה.

התשובה –

רבי עקיבה עשה לאשתו עיר של זהב, וקניאת בה איתתיה דרבן גמליאל, אמר לה: מה הוית עבדת היך מה דהוות עבדה.²⁸

אשתו של רבן גמליאל בקשה מבעלה גם תכשיט ירושלים של זהב כמו זה של רחל אשת רבי עקיבא ולמרות היותה אשה מאוד חשובה מתוקף היותה אשת הנשיא, היא לא מקבלת, בגלל שהיא לא עשתה מסירות נפש ללימוד תורה ברמה שרחל עשתה.

ברור שאשתו של רבן גמליאל גם התמסרה כדי שבעלה ילמד תורה, אולם לא ברמה של רחל, שויתרה על כל העושר של אביה, ויתרה על

²⁸ ירושלמי סוטה, פרק ט, הלכה טו

בית מלכים והלכה לישון לאחר החתונה באורוות סוסים, הייתה כאלמנה חיה 24 שנה, והכל בשביל לימוד תורה.

היא הצליחה בענק, רבי עקיבא היה הרבה מעבר לתלמיד חכם, הוא זכה להיות גדול הדור שאפילו משה רבינו שאל למה לא נתנה התורה על ידו²⁹ –

בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות, אמר לפניו: רבש"ע מי מעכב על ידך? אמר לו: אדם אחד יש שעתיד להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות. אמר לפניו: רבש"ע הראהו לי. אמר לו: חזור לאחורך. הלך וישב בסוף שמונה שורות, ולא היה יודע מה הן אומרים, תשש כחו, כיון שהגיע לדבר אחד אמרו לו תלמידיו רבי מנין לך? אמר להן: הלכה למשה מסיני, נתיישרה דעתו, חזר ובא לפני הקב"ה אמר לפניו: ריבונו של עולם יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה עי"י? אמר לו: שתוק כך עלה במחשבה לפני.

הוא היה היחיד מארבעה תנאים שנכנסו לפרדס ויצא בשלום ללא שום פגע לא רוחני ולא גשמי³⁰ –

ארבעה נכנסו בפרדס, ואלו הן: בן עזאי, ובן זומא, אחר ורבי עקיבא וכו'. בן עזאי הציץ ומת, בן זומא הציץ ונפגע, אחר קיצץ בנטיעות, רבי עקיבא יצא בשלום.

את כל התורה הענקית הזו של תלי תלין של הלכות על כל קוץ וקוץ בתורה, תורה שגרמה למשה רבינו לשאול למה לא ניתנה תורה על ידי רבי עקיבא, דרגה זו של להיכנס לפרדס ולצאת בשלום ותורה של 24 אלף תלמידים. כל זה מסתכם במשפט אחד של רבי עקיבא: "שלי ושלכם, שלה הוא".

²⁹ מנחות כט:

³⁰ חגיגה יד:

בעצם התכשיט ירושלים של זהב אותו ענדה רחל היה הרבה מעבר לתכשיט יוקרתי מזהב, הוא היה מדליה של "שלי ושלכם, שלה הוא".

הבטחת עקיבא לרחל לאחר חתונתו שיקנה לה ירושלים של זהב, לא הייתה הבטחה לתכשיט, זו הייתה הבטחה למדליית הערכה של שלי ושלכם שלה הוא, מדליה שתסכם בכמה גרם של זהב את כל ההצלחה המסחררת בלימוד תורה כתוצאה ממסירות הנפש שלה.

הנאום – בין המנה הראשונה למנה העיקרית

יופי

איזה עשיר? רבי עקיבא אומר: כל שיש לו אשה נאה במעשים³¹

מדברי רבי עקיבא נראה שאינו נותן חשיבות ליופי גשמי אלא היופי של האשה הוא המעשים טובים.

למה, הרי רבי עקיבא נותן חשיבות גדולה ליופי גשמי וכדבריו³² –

בית שמאי אומרים לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן מצא בה דבר ערוה שנאמר (דברים כד, א) כי מצא בה ערות דבר. ובית הלל אומרים אפילו הקדיחה תבשילו שנאמר כי מצא בה ערות דבר. **רבי עקיבא אומר אפילו מצא אחרת נאה הימנה שנאמר (דברים כד, א) והיה אם לא תמצא חן בעיניו.**

לפי רבי עקיבא יופי גשמי יכול להוות סיבה לגירושים.

בנוסף רבי עקיבא חלק על דברי זקנים הראשונים והתיר לאשה בנדתה להתקשט כדי שלא תתגנה בעיני בעלה³³ –

”והדוה בנדתה” זקנים הראשונים אמרו: שלא תכחול ולא תפקוס ולא תתקשט בבגדי צבעונין עד שבא רבי עקיבא ולימד ואם כן אתה מגנה על בעלה ונמצא בעלה מגרשה.

כדי להבין את שיטת רבי עקיבא בעניין יופי האשה, נעמיק בתבלין שהתורה נותנת לגשמיות –

---

³¹ שבת כה:

³² גיטין צ.

³³ שבת סד:

פיקוח נפש דוחה שבת ואת כל התורה כולה, מה הדין במקרה של יהודי הנמצא במצב של פיקוח נפש בשבת בבית חולים בניכר, ויש שתי אופציות או שיאכל את הנבלות והטרפות המוגשות בבית החולים, או שיחללו שבת עבורו בשביל להביא לו אוכל כשר.

מה עדיף לדחות בפני פיקוח נפש, האם את איסור שבת החמור שדינו בסקילה או את האיסור של נבלות וטרפות שאינו אלא באיסור לאו?

אומר הרא"ש עדיף לחלל שבת שהוא איסור חמור ולא שיאכל נבלות וטרפות בגלל³⁴ –

משום דחיישינן שמא יהא החולה קץ באכילת איסור ויפרוש ויסתכן.

נפשו של יהודי קצה ונגעלת ממאכלות אסורות ולא רק משקצים ורמשים אלא גם מנבלות וטרפות, למרות שנבלות וטרפות הם בעצם בשר של פרה, ויתכן ששף גדול עשה מהם מטעמים המעלים ניחוחות המגרים את חושי האדם. נפשו של יהודי קצה בהם.

דהיינו למרות שמבחינה גשמית מדובר על אותו אוכל בדיוק, על בשר פרה רק שלא נשחטה כדן, ומבחינה גשמית מדובר על מטעמים, על מנות גורמה מעשה ידי שף גדול, נפשו של יהודי קצה ונגעלת מהמאכלים רק בגלל שהם מאכלים 'אסורים' ולמרות שכרגע מותר לו לאכול מדין פיקוח נפש, עדין נפשו קצה במאכלים שבמהותם הם איסור.

נחזור לרבי עקיבא, המדרש מספר³⁵ –

כשהלך לרומי אוכילו קורצא אצל שלטון אחד, ושיגר לו שתי נשים יפות. רחצום וסכום וקשטום ככלות חתנים, והיו מתנפלות עליו כל הלילה. זאת אומרת חזור אצלי, וזאת

³⁴ יומא פ"ח סי' יד

³⁵ אבות דרבי נתן פרק טז ב

אומרת חזור אצלי. והיה יושב ביניהם ומרקק, ולא פנה אליהן. הלכו להן והקבילו פני השלטון, ואמרו לו, שווה לנו המות משתתננו לאיש הזה. שלח וקרא לו, אמר לו, מפני מה לא עשית עם הנשים הללו כדרך שבני אדם עושים לנשים, לא יפות המה, לא בנות אדם כמותך הן, מי שברא אותך לא ברא אותם, אמר לו, מה אעשה, **ריחן בא עלי מבשר נבלות וטרפות** ושרצים

אותן נשים מבחינה גשמית היו יפות ומקושטות ככלות, ולמרות שמבחינה גשמית הן היו מאוד יפות נפשו של רבי עקיבא קצה בהן, מאותה סיבה שנפשו של יהודי קצה ממתעמי השף של בשר פרה שהוא נבלות וטרפות.

רואים שנפשו של יהודי קצה מתענוג גשמי בגלל שבמהותו הוא אסור, **והוא לא מסוגל להנות ממנו גם הנאה גשמית.**³⁶

יש כאן יסוד גדול בכיף גשמי של יהודי, התענוג הגשמי של יהודי הוא רק בתנאי שהכיף מתובל בתבלין התורה, ואם במהותו הוא אסור דהיינו חסר את תבלין התורה, גם אם מותר לו לאכול מפני פיקוח נפש, נפשו קצה ונגעלת, ואינו מסוגל לחוות כיף גשמי.

הדברים מתחברים לעוד סיפור של רבי עקיבא³⁷ –

רבי עקיבא ראה אשת טורנוסרופוס הרשע, רק שחק ובכה. רק שהיתה באה מטיפה סרוחה, שחק דעתידה דמגיירא ונסיב לה, בכה דהאי שופרא בלי עפרא.

שרבי עקיבא ראה אותה כשהיא גויה למרות שהייתה מבחינה גשמית מאוד יפה, הוא רקק שזו הפעולה שהוא עשה עם אותם שתי נשים ברומי, מפני שריחן בא עליו מבשר נבלות וטרפות, דהיינו למרות שהן

³⁶ החיבור בין מאכלות אסורות לביאת נכרי, מופיע גם בגמרא קידושין מ. - רבי צדוק תבעתיה ההיא מטרוניתא. אמר לה: חלש לי ליבאי ולא מצינא, איכא מידי למיכל? אמרה ליה: איכא דבר טמא, אמר לה: מאי נפקא מינה דעביד הא אכול הא וכו'.
³⁷ עבודה זרה כ.

היו מבושמות במיטב הבשמים, ריחם הזכיר לו את הריח המגרה של תבשילים מאוד טעימים אבל של נבלות וטרפות. וריח כזה גורם לו לקוץ, למאוס ולרקוק.

אולם ברגע שהוא ידע שהיא תהייה יהודייה הוא שחק, כי ברגע שבמהותה היא מותרת כל היופי שלה הופך ממאוס למשובח.

זה מיישב את מה שלכאורה יש לתמוה על דברי רבי עקיבא שנותן חשיבות גדולה ליופי, ולשיטתו אם אדם מוצא אישה אחרת נאה יותר מאשתו זו יכולה להיות סיבה לגירושין.

הרי אנו יודעים שמי שלוקח אשת יפת תואר במלחמה סופו לשנאתה. למה הרי יופי חשוב בנישואים?

התשובה תלוי איזה יופי, אם הוא יופי של בת ישראל או של גויה שבוית מלחמה, היופי של בת ישראל הוא משובח, אבל יופי של בת ניכר הוא מאוס בנפשו של יהודי, וגם אם לרגע מועד בשעת מלחמה, מהר מאוד יחזור לקוץ בה וממילא לשנוא אותה.

הרבי מליובאוויטש אמר למלכת יופי שבאה להתברך מפיו: "כתוב בתנ"ך, בתורה, ששקר היופי אבל אחר כן ההמשך 'אשה יראת ה' היא תתהלל' ואיתא במפרשים, שאז, באם היא יראת ה' - היא מנצלת את היופי שלה לעניינים יפים בתורה ומצוות, תמסרי את זה גם לחברות שלך"

זה החידוש הגדול של רבי עקיבא שהגשמיות של יהודי, העונג הגופני שלו, הוא ערב ולא מאוס רק כשהוא מתובל בתבלין התורה, ולכן הוא אמר לרעייתו שהוא יקנה לה תכשיט מאוד יפה מבחינה גשמית מלא זהב, אבל תכשיט שיש בו את התבלין של התורה – 'שלי ושלכם שלה הוא'.

הוא בעצם אמר לה נכון היום את מוותרת על גשמיות בשביל לימוד תורה, אבל שתדעי שחיי תורה נותנים גם עולם הזה, והוויתור הוא רק

זמני, אבל בהמשך את תקבלי גם גשמיות, תכשיטים יפים, אבל תכשיטים השזורים בתבלין של תורה.

הבנתם. חשפנו את הסוד של תבלין של שבת³⁸ –

אמר לו: קיסר לרבי יהושע בן חנניא מפני מה תבשיל של שבת ריחו נודף? אמר לו: תבלין אחד יש לנו ושבת שמו, שאנו מטילין לתוכו וריחו נודף. אמר לו: תן לנו הימנו. אמר לו: כל המשמר את השבת מועיל לו ושאינו משמר את השבת אינו מועיל לו.

מרתק התבלין להנאה גשמית של עונג שבת, הוא שבת והוא רק למי שמשמר את השבת, כל התהליך של עונג גשמי וכיף גופני המתובל בתבלין של תורה אחרת אדם קץ ומואס בו הוא רק למי שמשמר את התורה.

חשפנו גם את הסוד של הנשמה היתרה שיש לאדם בשבת³⁹ –

נשמה יתירה נותן הקב"ה באדם ערב שבת. וברש"י: נשמה יתירה - רוחב לב למנוחה ולשמחה ולהיות פתוח לרוחה ויאכל וישתה ואין נפשו קצה עליו.

התבלין של שבת מחבר בין הנשמה לגוף, בין מעלת השבת לבין עונג שבת גשמי של אכילה ושתייה, כשהמטרה שנפשו של היהודי לא תקוץ בגשמיות של האכילה והשתייה - זה 'נשמה יתרה'.

יהודי קץ ומואס בהנאות גשמיות אם הם לא מתובלות בתבלין התורה. ועכשיו נחזור לסיפור הכלבים בהולנד, מה יותר טעים סטיקים ופרגיות לא כשרים או טשולנט וגפילטע פיש המתובלים בתבלין של שבת.

³⁸ שבת ק"ט.

³⁹ ביצה טז.

התשובה תלוי למי? למי ששומר את התורה או למי שאינו שומר, מי ששומר את השבת והתורה הנאה הגשמית שלו היא רק במה שמתובל בתבלין של שבת או התורה, והוא מסוגל לקבל כיף גשמי גם מאוכל שהוא לא כל כך טעים מפני שהוא מתובל בתבלינים סודיים ומשובחים שמוקרן בנשמה יתרה.

יש בדיחה של אפיקורסים – גוי ניסה לשדל יהודי לאכול דבר אחר, ללא הצלחה. בזעם שלף אקדח הצמיד ליהודי לרכה ואיים שאם לא יאכל ירה בו. בלית ברירה מדין פיקוח נפש היהודי פותח את פיו, ורגע לפני שאוכל, הגוי מרפה, ואומר לו אתה לא צריך לאכול,

היהודי מתבאס ואומר לו חבל, עד שהייתה לי הזדמנות לאכול...

מי שמקיים תורה ומצוות קץ ונגעל ממאכלות אסורות וגם אם יהיה מותר לו מדין פיקוח נפש הוא יגעל, אבל מי שאינו מקיים תורה ומצוות, הוא רק מתבאס שאין לו את האופציה לאכול מאכלות אסורות.

אלו דברי רבא למי שאין תוכו כברו, ותורתו מן השפה ולחוץ⁴⁰ –

אמר להו רבא לרבנן במטותא מינייכו לא תירתון תרתי גיהנם. וברש"י: תרתי גיהנם - להיות יגעים ועמלים בתורה בעולם הזה ולא תקיימוה ותירשו גיהנם במותכם ובחייכם לא נהניתם בעולמכם.

רק מי שחיי תורה יש לו את התבלין ושמו תורה, אבל מי שלא, אדרבא הוא רק סובל ומאחל את הכיף הזה לכלבים, לכן רבא אמר להם חבל שתלקו פעמיים בגיהנום.

ראש ישיבת פורת יוסף הגאון ר' יהודה צדקה, אומר שזה מבחן לאדם, ביום שהוא מצליח להנות ממאכלות אסורות, מסעודה שאינה על פי

---

⁴⁰ יומא עב:

התורה, זה מעיד על רקבון באמונה, וזו הטענה שהייתה בזמן
אחשוורוש⁴¹ –

בעניין סעודתו של אחשוורוש לא אמרו "מפני שאכלו מסעודתו
של אותו רשע" אלא מפני "שנהנו". וכו'. אם רק היו אוכלים
ניחא, אבל איך זה היה "שנהנו"? זה מראה שפגעו חלילה
באמונה, ואמרו לית דינא ולית דיינא והכל הפקר חס ושלום,
ואם יסוד האמונה נפל אצלם, מה נשאר עוד?! והרי האמונה
היא יסוד כל התורה.

---

⁴¹ בספרו קול יהודה, חג הפורים, עמוד צז

הנאום – בין המנה העיקרית לקינוח

גשמיות ביום מתן תורה!?

'מיעוט תענוג' הוא אחד מקנייני תורה – "עד שאדם מתפלל שיכנס תורה לתוך גופו יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו".⁴²

ממילא מתבקש 'שמיעוט תענוג' יאפיין את חג 'מתן תורה' וממצות היום יהיה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה, ולא עוגת גבינה תאכל ומילקשייק תשתה. וכמו שבפסח אסור חמץ, בשבועות יהיה אסור תענוג.

אלא ש⁴³ - "הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם. מאי טעמא? יום שניתנה בו תורה הוא".

מרתק שדווקא בחג מתן תורה יש תמימות דעים וכולי עלמא מסכימים שצריכים להתפנק בתענוג.

מה עם קנין התורה של 'מיעוט תענוג'?

מה עם התפילה שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו?

מה עם פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה?

עונה הגמרא: מאי טעמא? יום שניתנה בו תורה הוא.

בגלל שזה יום מתן תורה צריך לזנוח את קנייני התורה, או אדרבא לדבוק בהם!?

⁴² תוספות בשם המדרש, כתובות קד.

⁴³ פסחים no:

את התשובה ניתן למצוא בקורבן של חג השבועות – 'שתי הלחם'.

בחג מתן תורה היה קרב בבית המקדש קורבן 'שתי הלחם' – זהו הקורבן היחיד שהוא חמץ, אם בכל השנה: "כל המנחה אשר תקריבו ל-ה' לא תעשה חמץ כי כל שאר וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה ל-ה'", בשבועות מכניסים לבית המקדש ומקריבים לה' חמץ.

למה?

שוב אותה תשובה: מאי טעמא? יום שניתנה בו תורה הוא.

אחד מגדולי אטליה, פירש שחמץ מסמל את יצר הרע, ובאמצעות התורה אדם יכול להשתמש ביצר הרע בלי להינזק ממנו –

בספר של אחד מגדולי אטליה כתוב הרי בבית המקדש אסור להכניס חמץ בקורבנות ציבור, אבל בשבועות קרבן שתי הלחם הוא חמץ. זאת אומרת שחג השבועות שמקבלים אז תורה, ו"אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה", תורה מטהרת גם את החמץ. בן חורין שיש לו תורה יש לו שליטה על יצר הרע שלא יעבור על המידה (הרב וולבה בשמו)⁴⁴

יצר הרע הוא מפחיד הוא יכול לדרדר את האדם לאבדון, לכן המתבקש שאדם יברח ממנו כמטחוו קשת. אלא שהתנזרות ממנו מביאה חורבן העולם כדברי המדרש⁴⁵ –

"הנה טוב מאד" זה יצר טוב. "והנה טוב מאד" זה יצר רע, וכי יצר הרע טוב מאד, אתמהא?! אלא שאלולי יצר הרע לא בנה אדם בית ולא נשא אשה, ולא הוליד ולא נשא ונתן.

רגע! יצר הרע הוא רע או טוב? איך אפשר להצמיד לו את התואר המפרגן "טוב מאוד" בזמן שהשם שלו הוא "יצר הרע"?

⁴⁴ אוסף גיליונות, גיליון 133ב, ניסן תש"פ, עמוד 10

⁴⁵ בראשית רבה, פרשה ט, פרק ז'

התשובה כל הרצונות הגשמיים, כל התאוות החומריות, הם המנוע שגורם לאדם לשאת אשה, לבנות בית, להתעסק בפרנסה. ולפתח את העולם ובכל זאת זה נקרא 'יצר הרע', כי לתאוות חומריות יש תופעות לוואי של קנאה תאוה וכבוד המוצאים את האדם מן העולם. כי לרצונות גשמיים יש סכנות של קנאה שנאה ותחרות. כי משיכה להנאות העולם הזה יש חשש שמא הם ימשכו אם האדם לבלות את חייו בהבלי העולם, וישכח את העיקר לשמו הוא בא לעולם, קיום תורה ומצוות. ויגרמו לאדם להיכשל בדיני ממנות, בגזל ובהונאה.

אז מה עושים, הכיצד ניתן להשתמש בטוב מאוד של היצר מבלי להיכוות ברע שלו?

התשובה: יש תבלין בעל סגולות על טבעיים שבכוחו לנטרל את הארס הרע שביצר – תורה.

נמשלה תורה כסם חיים משל לאדם שהכה את בנו מכה גדולה והניח לו רטיה על מכתו ואמר לו בני כל זמן שהרטיה זו על מכתך אכול מה שהנאתך ושתה מה שהנאתך ורחוץ בין בחמין בין בצונן ואין אתה מתיירא ואם אתה מעבירה הרי היא מעלה נומי כך הקב"ה אמר להם לישראל בני בראתי יצר הרע ובראתי לו **תורה תבלין** ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו שנאמר (בראשית ד, ז) הלא אם תטיב שאת ואם אין אתם עוסקין בתורה אתם נמסרים בידו שנא' לפתח חטאת רובץ⁴⁶

בזכות לימוד התורה אין אנו צריכים להתנזר מתענוגות העולם, כי התורה היא **התבלין** שמנטרל את הארס הרע שביצר, ולכך דווקא ביום שנתנה תורה, דהיינו ביום שקבלנו את התבלין עמו אפשר לצרוך את הטוב מאוד שביצר ובלוי להיכוות ברע שלו, זה הזמן להתפנק בפינוקי הגשמיות בצורה בטוחה.

---

⁴⁶ קידושין ל:

לסיכום התורה היא התבלין ההופך את העוגג הגשמי לטעים ונקי מארס יצר הרע.

מסכם העילוי, גליתי שכבות עמוקות בנפש שלי שמעניין אותם סטייק וגלידה, ספרו של גדול המשגיחים הרב וולבה הנחה אותי לא להתעלם מהם אלא לעשות דיאלוג עם עצמי, הנאום הערב היה הדיאלוג הפנימי עם עצמי.

הראש ישיבה בישיבה⁴⁷ בה הרב וולבה היה משגיח, הגאון ר' משה שמואל שפירא, כותב את כל הנאום שלי בכמה משפטים⁴⁸ -

האומנם נשתרשה בנו הרגשת בהלה לשמוע מצוה קדושה זו, כי רגילים אנחנו לקשור את כוונת הקדושה עם קידוש השם, שפירושו למות על קדושת שמו יתברך. וכמו כן קדושה פירושו לוותר על חיי העולם הזה ולהיות פרושים, וממילא חושבים שהגדרת קדושה היא לא לנו לגמרי, ואיזה בחור צעיר יוכל לוותר על חיי העולם הזה שה' נתן בליבו ולמות בחייו!?

ולאחר שהראש ישיבה מאריך להסביר הוא מסכם -

קדושה פירושה, להכניס כוונה טובה בכל מעשה מצרכי הגוף ולעשותו בהתאם למטרה קדושה שהציב לעצמו

שכוייח. שכוייח. מריעים הנגידיים ותומכי התורה.

מימינו ר' לייזר קם, נשקו לעילוי על ראשו וברך: "ברוך אתה ה' החונן לאדם דעת". ומשמאלו קם מר דשטנר ולוחש באוזנו: "עכשיו שהסתיים

⁴⁷ ישיבת באר יעקב.

⁴⁸ בספרו: 'זהב משבא', מאמר 'קדושים תהיו'.

'השיעור כללי' נגמר 'הסדר' ומתחיל 'בין הסדרים'... הטסלה מחכה לך למטה. אל תדאג היא בכשרות הבד"ץ" קורץ בחיוך.

"ששש" גוער ר' לייזר במר דשטנר – "בגללך ברכת החונן לאדם דעת שברכתי עכשיו תהייה לבטלה".

מוכה מדעית - לבני התורה יש יותר עולם הזה

חננאל מנצל את לימודי התואר ראשון באוניברסיטה, כדי להעמיק בשאלת העושר, מי עשיר יותר בני התורה או בעלי ממון? לצורך כך הוא מקדיש את העבודה הסמינריונית שלו. הוא בוחר בנושא: כלכלת ישראל. תת נושא: אי השוויון בישראל בפילוח לפי מגזרים. כשהוא מכוון להתמקד בציבור החרדי.

במחקר שמהווה בעצם עבודת גמר לתואר ראשון במנהל עסקים, הוא מנתח לעומק מדדים פיננסיים, כמדד ג'ני, נתונים סטטיסטיים ודו"חות סוציאליסטיים. ומגיע למסקנה שהציבור החרדי עשיר יותר מהציבור העובד בישראל.

נכון. הציבור החרדי מרוויח פחות כסף כל חודש, וממילא בחשבון הבנק שלו יש פחות מזומנים. אבל...

יש שני סוגי עוני יש 'עוני מוחלט' ויש 'עוני יחסי'. עוני מוחלט זה שאין לאדם לחם לאכול ובגד ללבוש ובמושגים של האום \$2 ליום.

ברוך ה' בני התורה גם אלו שמסתפקים בפת במלח תאכל, הם לא רעבים ללחם. וברוך ה' יש להם גם בגד ללבוש וקורת גג. והרבה יותר מזה. - ברוך ה' לבני התורה יש את כל מחסורם.

"מזונותיו של האדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכיפורים". (ביצה טז.)

מתריס אדם לא מאמין, אז למה לאברכים נקצב באלפים, בעוד שלאנשים עובדים בוגרי אקדמיה ה' קוצב בעשרות אלפים?

שאלה 'שמקוממת' כל אברך שלא מצליח להבין את השאלה ומזמין את השואל לסיור ב'אושר עד' ו'רמי לוי מהדרין', שבמו עיניו יצפה בנפלאות הבריאה, למראה העגלות העמוסות 'במזונותיו' של כל אברך, עשרות קופות שעובדות ללא הפסקה... בעוד שב'קרפור' ו'שופרסל', הקופאיות

מוצאות המון זמן למנוחה...? אז לאיפה הולך הכסף של העובדים? הרי גם הם לא סוגרים את החודש!?

15 שקל על כוס בירה... כמעט 10 שקלים על כוס קפה... עשרות אלפי שקלים מתבזבזים על ריהוט 'חד פעמי'... ושלא תבין לא נכון, הם מחפשים את הריהוט הכי חזק. הכי איכותי. שיחזיק להמון שנים... אבל! אבל! הוא חד פעמי... כי אחרי שנה שנתיים מחליפים לריהוט חדש. בלי לדבר על טירוף 'תרבות הבזבזים' בטיסות לחו"ל שמתחילות 'בדיוטי פרי', אנשים קונים... קונים... ו...קונים. כאילו הם בעלי משפחות 'ברוכות ילדים'... וכאילו אין מספיק עבודה 'לאלתר זכן'... או לעובדי 'פח הזבל'...

אופס. גלשנו! נחזור לענייננו 'צדיק אוכל לשובע נפשו' לא פחות מאנשים העומלים לפרנסתם. ההבדל הוא 'בתרבות המותרות והבזבזים'. שלא תבין לא נכון! 'מזונותיו' של האדם שנקבעים בראש השנה, לא מסתכמים באוכל... ואוכל... ו...אוכל, הם כוללים גם פינוקים, עונג שבת, מלבושים נאים לתלמידי חכמים, ריהוט רב שמושי שמחזיק להמון... שנים, ותתפלא לשמוע גם נופש 'בבין הזמנים', ומתנות לאשה.

אם כן כל הנידון הוא על עושר יחסי, כמה כסף יש לאדם בהשוואה לחברה שבה הוא חי.

כשלאדם יש את כל מחסורו, והוא רחוק מלהיות עני שאין לו את צרכיו הבסיסיים, וכל העיסוק בו אם הוא עני או עשיר זה בהשוואתו לחברה בה הוא חי יש פחות משמעות לנתונים הכלכליים האובייקטיביים⁴⁹, ויותר משמעות לנתונים הכלכליים הסובייקטיביים קרי יש פחות חשיבות לסכום הכסף בחשבונות הבנק ויותר חשיבות לתחושה האישית של בני החברה החרדית בייחס לעוני ועושר.

⁴⁹ אובייקטיבי = עובדות קרי סכום הכסף שנכנס להם לחשבון. סובייקטיבי = תחושה אישית קרי הרגשה האישית של האדם אם הוא עשיר או עני.

מעניין לגלות שלמרות שבמונחים אובייקטיביים שיעורי העוני בציבור החרדי גדולים משמעותית כי בסופו של דבר הם משתכרים ומרוויחים פחות כסף כל חודש, במונחים סובייקטיביים הפער השלילי מול שאר האוכלוסייה נעלם, משנה מגמה ופותח פער חיובי לטובת הציבור החרדי. מפרסום⁵⁰ המכון החרדי למחקרי מדיניות, עולה ש-71% מהחרדים העידו כי הם שבעי רצון ממצבם הכלכלי, ו-8% בלבד העידו על עצמם כי חשו עניים. זאת בעוד בחברה היהודית החילונית 63% בלבד היו שבעי רצון ממצבם.

למסקנה חרדים עשירים יותר ברמה הסובייקטיבית.

ניצחון החרדים גם בעושר של העולם הזה, מתעצם פי כמה וכמה כשמרחיבים את סוגיית העושר להיבטים של 'עושר ואושר' איכות חיים ותוחלת חיים.

כשמתחקים אחר האורח החיים החרדי, מבינים שיש לו תחליפים אפילו טובים יותר להון כלכלי, כהון חברתי, וכהון ערכי אידאולוגי, תחליפים שנותנים לו יתרון בריאותי ואף תוחלת חיים גבוהה יותר משל הציבור העובד בישראל.

המכון החרדי למחקרי מדיניות הרכיבו מדד לבחינת 'עושר ואושר' סובייקטיביים המורכב מתשעה פרקים העוסקים בתחומים בריאות, רווחה אישית וחיי משפחה, חינוך והשכלה, הכנסה ומצב כלכלי, תעסוקה, דיור, חיי קהילה וחברה, ביטחון אישי, תשתיות ציבוריות ואיכות הסביבה. ניצה (קלינר) קסיר וד"ר דמיטרי רומנוב ביצעו סקר בקרב למעלה מאלף משתתפים באשר לחשיבות היחסית שהישראלים בני הקבוצות השונות באוכלוסייה מקנים לכל אחד מהתחומים.

⁵⁰ המכון החרדי למחקרי מדיניות (2018). מה חשוב בחיים? על הקשר בין מידת חשיבותם של תחומי החיים ושביעות הרצון מהם. ירושלים: קסיר (קלינר), נ' רומנוב, ד'.

תחום הבריאות נמצא בראש סדר העדיפויות של כלל המגזרים שנבדקו בסקר, אולם במקום השני תופס את מקומו תחום הרווחה והמשפחה לפני תחום ההכנסה והמצב הכלכלי, בשונה משאר הציבור שם תחום ההכנסה והמצב הכלכלי מדורג למעלה מתחום הרווחה והמשפחה. ואכן בתחום זה זוכים החרדים לנתונים טובים יותר, רק 11% מקרב החברה החרדית העידו כי הם חווים תחושת בדידות לעומת 23% באוכלוסייה הכללית.

כשמביטים מפרספקטיבת סדרי העדיפות, ומבחינים שההכנסה הכלכלית הנמוכה מגיעה מבחירה, ניתן להסיק שהפערים הכלכליים לא יוצרים פערים ברמת הרווחה.

לסיכום כסף לא נמצא בראש סדר העדיפויות של החרדים, אלא חיי משפחה וקהילה. וברוך ה' הציבור החרדי נהנה מחיי משפחה וקהילה מאוד מפותחים בהשוואה לשאר הציבורים. מה שמביא להם חיים טובים וארוכים.

מוכח מדעית – לבני התורה יש חיים טובים וארוכים יותר

מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל מצביע על חריגה בציבור החרדי מהתלות השכיחה בעולם של תוחלת חיים⁵¹ במעמד כלכלי, ולמרות שמחקרים רבים מראים מתאם חיובי גבוה בין מעמד חברתי כלכלי לתוחלת החיים: בממוצע, ככל שהכנסתו של אדם גבוהה יותר, כך עולה מספר השנים שהוא צפוי לחיות. עם זאת, מחקר⁵² שפורסם בדו"ח מצב המדינה 2015, גילה כי תוחלת החיים ביישובים שיש בהם אוכלוסייה חרדית גדולה, גבוהה יותר מהצפוי בהתחשב בדירוגם הנמוך מבחינה חברתית כלכלית.

המחקר, שכותרתו היא: "הקשר בין הון חברתי לבריאות בקרב חרדים", בוחן לעומק את מדד תוחלת החיים, כמו גם מדדים אחרים לבריאות טובה, בקרב חרדים, וחוקר את הגורמים שעשויים להשפיע על התופעה המפתיעה. המחקר מזכיר שני מדדים המראים כי בריאות החרדים טובה יותר מכפי שאפשר היה לצפות: תוחלת החיים והמצב הבריאותי על פי דיווח עצמי. צ'רניחובסקי ושרוני עורכי המחקר מראים כי בסקר החברתי של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מ-2012, שיעור המדווחים על בריאות טובה בקרב החרדים היה גבוה יותר מאשר באוכלוסיות אחרות ושיעור המדווחים על בעיה בריאותית היה נמוך יותר. 73.6 אחוז מהחרדים שהשתתפו בסקר הגדירו את בריאותם כ"טובה מאוד", לעומת כ-50 אחוז בקבוצות אוכלוסייה אחרות. רק 18.7 אחוז מהחרדים דיווחו כי הם סובלים מבעיה בריאותית כלשהי, לעומת שיעור כפול ויותר בקבוצות אחרות. האוכלוסייה החרדית צעירה יחסית, וצעירים נוטים להיות בריאים יותר. אולם גם בתקנון לפי גיל האוכלוסייה הפערים בין הקבוצות נותרו משמעותיים: 64.6 אחוז

⁵¹ פירוש תוחלת חיים = אריכות חיים.

⁵² מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל (2015). דוח מצב המדינה חברה, כלכלה ומדיניות 2015. ירושלים: וייס, א' צ'רניחובסקי, ד'.

מהחרדים הגדירו את בריאותם כ"טובה מאוד", לעומת 55 אחוז בקרב דתיים, מסורתיים וחילונים יהודים.

מובן שסקר המבוסס על דיווח עצמי מניב תוצאות סובייקטיביות במידת מה לגבי מצב הבריאות של האוכלוסייה. לפיכך, ייתכן שהתוצאות סובלות מהטיה, וכי לפחות חלק מהדיווחים החיוביים על מצב הבריאות נובעים מנורמות במגזר החרדי שלפיהן "עדיף לכבס את הכביסה המלוכלכת בבית" בהקשר של סקר חילוני.

לפיכך, צ'רניחובסקי ושרוני בחנו גם מדד אובייקטיבי יותר - תוחלת חיים – בערים הכוללות מעל 50,000 תושבים. המתאם בין מצב חברתי כלכלי לתוחלת החיים ניכר בבירור, במרבית הערים ככל שהמצב החברתי כלכלי גבוה יותר כך תוחלת החיים גדלה יותר כל עוד שמדובר בערים חילוניות, אולם בשלוש הערים בהן יש ריכוז גדול במיוחד של תושבים חרדים: בני ברק (95%), בית שמש (5346%) וירושלים (31%) המחקר מצא כי בממוצע, תוחלת החיים של גברים חרדים בשלוש הערים הללו הייתה גבוהה בשלוש שנים מהצפוי על בסיס מצבם החברתי כלכלי, ובקרב נשים בכשנה וחצי.

צ'רניחובסקי ושרוני סבורים כי בריאותם הטובה יחסית של חרדים קשורה לכך שההון החברתי באוכלוסייה זו גבוה. הון חברתי מורכב מאמון בקהילה, נורמות ורשתות תמיכה חברתיות, וכולל אספקטים האופייניים לחיי החרדים: קשרים חברתיים רבים, שביעות רצון מהקשר עם המשפחה, מערכת תמיכה חברתית חזקה, ושיעור התנדבות גבוה. כמו כן, שיעור נמוך יחסית של חרדים מדווחים על תחושת בדידות (פחות ממחצית מהשיעור בקרב הקבוצות האחרות).

הממצאים בדבר בריאותם הטובה של החרדים, החורגת מהצפוי ביחס למצבם החברתי כלכלי, תומכת בהשערה כי לכידות חברתית מעודדת

---

⁵³ מעודכן לשנת המחקר.

בריאות טובה בכל רמות ההכנסה, ותוחלת חיים ארוכה יותר מהצפוי
ברמות ההכנסה הנמוכות.

סגירת מעגל

החגורה מתהדקת חזק לגופו של ר' חננאל אודות לחריקת בלמים הפתאומית שניסתה לבלום התנגשות ברכב המנהלים שלפניו, וברוך ה' למעט חיכוך קל לא קרה כלום. דלת ה- Volvo S80 נפתחת וגבר קשוח גלוי ראש התואם במדויק את מראהו של אותו 'כופר מהסופר'... יוצא לאמוד את הנזק, ר' חננאל לא מספיק להתבלבל, וגיורא לא מסתיר את התפעלותו, האלוקים שלך דאג לך לרכב... הוא מציץ למושב האחורי המלא בשקיות המלאות במצרכי מזון, ומהנהן בהתפעלות בסוף האלוקים שלכם דואג לכם.

על אף הגאווה היהודית שהרימה את הראש לר' חננאל הוא אומר לגיורא, למרות שיותר קל עכשיו אני לא משוכנע שחיי נהפכו למאושרים יותר, תוך כדי שפוזל לעבר השקיות המלאות 'בקפואים'... ר' חננאל נותן טפיחה קלה לאדון וולבו, ומציע לו להיפגש לשיחת היכרות שבה ינסו ללמוד על 'עושר ואושר'.

ליל שישי ישובים חננאל וגיורא זה מול זה בכורסאות על בימת הלובי ב'קפה Greg' הממוקם בליבו של סנטר ONE בכניסה לירושלים. לאחר כמה דקות מהרגע שהמלצר הגיש להם תפריטים, הוא חוזר באדיבות, מה תרצו להזמין? לי אומר גיורא כריך בלקני. ומה לך שואל המלצר את ר' חננאל? אני צריך תפריט בעברית... אני לא מבין את השמות האיטלקיים האלו. משועשע מסביר המלצר תראה זה שקשוקה, וזה ספגטי ברטוב עגבניות, וזה לחם מלא עם ביצה וירקות. אהה מדובר באוכל עממי ופשוט, אם כן למה המחיר לא עממי ופשוט? גיורא פונה למלצר תן לו מה שהוא רוצה המחיר עליו... ר' חננאל נעשה רציני מה אתה צוחק עליו ומנסה לחזור על תרגיל ההשפלה בסופר... גיורא מתרכך ומביט בעדינות בר' חננאל אני באמת חייב לך התנצלות, התנהגתי מזעזע באותו יום, פשוט הייתי מורעל מהסתה מכוערת בתקשורת על שאתם חיים על חשבוני, אבל תדע אני אדם מאוד ידידותי

ויש לי חברים וקרובי משפחה חרדים שאני מאוד מעריך אותם, ואותה סצנה משפילה הייתה מעידה חד פעמית שלי. טוב יבשנו את המלצר תזמין משהו. אוקיי אפשר טשולנט... ליל שישי היום. מה? מה? זה בעברית?! שואל המלצר... טוב אני יזמין 'מרק הבית' אולי זה יפצה אותי על הגעגועים לאוכל של בית...

גיורא לא מצליח להבין מה האובססיה של עמיתו לאוכל של בית, והוא מבקש הסבר.

אני יספר לך בדיחה –

אשת עסקים מצליחה שטיילה בכל העולם, באה בבקשה מאתגרת לבעלה, אני רוצה שתרגש ותיקח אותי למקום שלא דרכו בו רגלי מעולם. בטח רעייתי היקרה, אמר, ולקח אותה למטבח...

גיורא צוחק ומספר שאצלם בבית מעולם אמו לא בישלה, מסופקני אם חביתה היא הייתה יודעת לטגן, הוריי היו מזמינים ארוחות צהרים מקייטרינג, ובבית ספר היה לי חבר מרוקאי בשם משה שהיתי הולך לשחק אתו בביתו אחר הצהריים בזמן שאמי הייתה בעבודה, ואמא שלו מסעודה, תמיד הייתה משוויצה בכישורי הקולינריה המעולים שלה שרכשה בתורשה מסבתא, היא הייתה אומרת 'אשה שלא יודעת לבשל היא לא אשה', כשספרתי לאמי על ההתבטאות של מסעודה, היא ממש כעסה ואמרה לי, אמרה זו ששייכת לימי הבינים, אנחנו דור מערבי ומתקדם שהקריירה שייכת גם לנשים.

תראה גיורא אני מסכים שהאובססיה של הסבתות המזרחיות לאוכל, מעט מוגזמת. אם אתה זוכר כשהייתה בכותרות בפרשת 'האמא המערביה מהדסה', שמעתי התלוצצות של סטנדאפיסט (בדרן) שאם היו מכניסים את כל האימהות המרעיבות לכלא, לא הייתה נשארת אמא פולניה אחת בחוץ... ואם היו מכניסים את כל האימהות האובסוט לכלא, לא הייתה נשארת מרוקאית אחת בחוץ...

אני מדבר על רעיון עמוק, שצריך לצאת מהקופסה להשתחרר מנורמות חברתיות גם אם מתקדמות ועדכניות, ישנו עיוות בחברה המערבית, החברה המערבית קידשה את הקידמה והקריירה על פני חיי משפחה, ובמידה מסוימת הפכה את חיי המשפחה לנטל... אנו עדים לתופעה זאת בהקמת משפחות קטנות של לא יותר משני ילדים, (אני שמח שבשנים האחרונות יש התפכחות בחברה המערבית והתחילו לקבל את הערך של חיי משפחה, להביא יותר ילדים ולפנות זמן יותר לחיי משפחה).

כולנו מכירים את העוצמה "**במושג לב של אמא**", כולנו יודעים כמה אמא דואגת לנו, גם שאנחנו כבר גדולים, תלבש טוב! אכלת היום? עד כדי שאנו אומרים לה אמא די אני גדול. אמא לא יכולה להתנתק מהילדים שלה, מהמשפחה שלה, **משפחה וילדים זה חלק מאוד דומיננטי בכל אשה**.

והעיוות הגדול שאנו הגברים הצענו לאשה שיוון בתנאי שתוותר על ערכיה ועל מה שחשוב לה, ותקבל מימוש עצמי רק אם תשקיע ותצליח במה שאותנו הגברים מעניין.

במילים אחרות הצענו לאשה שוויון תוך התעלמות מוחלטת מנטיותיה ורצונותיה הטבעיים, ביקשנו ממנה לקדש את הקידמה ולוותר על החלק הדומיננטי ביותר באשה, ולהסתכל על חיי משפחה כמי שמפריעים לה להגיע למימוש עצמי, והרבה יותר חינכו אותה מגיל קטן להאמין בנטיותינו הגברים לקריירה.

גיורא אני מסכים שקשה מאוד לקבל את הרעיון שלי, אודות לשטיפת מוח שחינכו אותנו שמימוש עצמי מגיע רק מקריירה פיננסית, ניהולית, פוליטית, הייטקיסטית. אבל בפועל במקום ליצור שוויון מגדרי, העמקנו והגדלנו את הפער האי שוויוני.

ואני יסביר – לאחר עשרות שנים של פמיניזם שניסו ליצור שוויון מגדרי, התקבלו נתונים מאוד לא מחמיאים, למרות המודעות הגבוהה לשוויון,

עדין אחוזי הנשים העומדות בראשות המדינות שואף לאפס, ואפילו במדינה המאוד ליברלית ארצות הברית עדין לא כיהנה אשה בתפקיד הנשיאה, וכך כמעט בכל תפקידי המפתח אחוז הנשים קטן לעומת של גברים, וכך גם שכרן נמוך משל גברים. אחד ההסברים הדומיננטיים שמנסה להסביר את הכישלון, מצביע על כך שנשים פחות נגועות בחיידק הקריירה של גברים, והם לא מוכנות להקריב את חייהם, ברביצה במשרד של שעות נוספות עד שעות הערב, הם לא מוכנות לבלות ימים שלמים מחוץ לבית ולמשפחה בשביל עבודה, פשוט יש להם חיידק טוב יותר שהוא 'משפחה', ובמידה מסוימת 'השוויון דמה' של החברה המערבית פשוט קורע אותן בין המשפחה לקריירה, ורק מעמיק את האי שוויון. גיורא אני יודע שאני מחדש לך, אבל יש כאן נקודה אמיתית למחשבה.

אפרופו נשיא ארצות הברית, נשיא ארצות הברית הנוכחי ג'ו ביידן כרע ברך בפני אשה חרדייה אמא ל-12 ילדים.

אותה אשה חרדייה מחזיקה בקריירה מרשימה של ראש סגל נשיא המדינה, אמרה לאחר המחוה מנשיא מעצמת העל:

"זאת הייתה מחשבה מדהימה בעיניי. הוא לא כרע ברך כי אני ראש סגל או כי אני דוקטור – אלא משום שאני אמא. הערך הזה של אמהות ומשפחה גרם לו ממש לרדת על ברכיו".

וכאן יש הבדל מהותי בין התפיסה התורנית למערבית, היהדות רואה בראש סולם הערכים את חיי המשפחה, בעוד שהקריירה נמצאת הרחק למטה. וזו הסיבה שהחברה החרדית לא מקבלת את 'תופעת הגירושין' (פירוק המשפחה) ומעודדת משפחות ברוכות ילדים, ובמעגל השנה יש המון זמנים לאחדות המשפחה כשולחן שבת שבו כל המשפחה מסיבים סביב שולחן אחד מנותקים מתקשורת זרה.

דיאלוג מרתק התנהל בין מרן ר' עובדיה יוסף לרה"ג שלמה זלמן אוירבך, אודות זמן הדלקת נרות חנוכה לאברכים. מרן שהיה סמל

ודוגמא לניצול כל רגע ללימוד תורה, לא הסכים לבטל סדר ב' בכדי שהאברכים ידליקו בשקיעה בערך בשעה 17:00, אלא יישארו לשקוד על תלמודם עד לסוף סדר ב' בשעה 19:00, ואז ידליקו נרות חנוכה או שנשותיהם ידליקו עליהם בשקיעת החמה. ולעצם הטיעון הסכים גם הרה"ג שלמה זלמן, אלא שהוא טען טענה ששכנעה את מרן, חנוכה זה הזדמנות לחיי משפחה, בו האבא מבלה את אחר הצהריים עם ילדיו ומחנכם לדרך ה' (חזון עובדיה חנוכה). בהזדמנות זו נביא ביטוי של ר' שלמה זלמן על ר' עובדיה, אתם יודעים למה חכם עובדיה זכה לכותרה של תורה בגלל שידע מתי לסגור את הספר... (בשביל זיכוי הרבים) ואנו לא היינו מסוגלים לסגור את הגמרא.

בשונה מהחברה המערבית שרואה בקריירה כערך עליון, ואת חיי המשפחה מתחת.

סב אשתי עמוס ברכה מחזיק ברזומה שלו קריירה מפוארת הכוללת תפקידים בכירים כמנכ"ל הדואר, ראש מועצת אור עקיבא, משנה למנכ"ל משרד הרווחה ועוד. שהתחילה בהיותו צעיר כבן 26 בהיבחרו לראש מועצת אור עקיבא. יותר מדויק בגיל צעיר מאוד שימש כמחנך בבית הספר, ובגיל 22 ביקשו ממנו להגיש מעומדות לראשות המועצה, והוא סירב בטענה שקשה לו לוותר על חינוך ילדי ישראל, לאחר קדנציה הוא נעתר לבקשתם בתואנה שבתור ראש מועצה הוא יוכל להוביל שינוי בחינוך וברווחה, הוא הסכים ונבחר לתפקיד.

כיום שהוא מספר בסיפוק על קורות חייו הוא מתמקד דווקא בשנותיו כמחנך, ובעזרה לאנשים מעוטי יכולת מתוקף תפקידו במשרד הרווחה, ועל הקריירה הוא כמעט לא מדבר. גם שזכה לקריירה מצליחה סדר העדיפויות שלו לא השתנה, ובראש ובראשונה נמצאים הערכים האמיתיים של חינוך ילדי ישראל ומצוות גמילות חסדים.

ממשיך ר' חננאל לא פלא שהחברה החרדית הקימה אימפריה ענפה של גמלות חסדים, מגמ"חים פרטיים לכל דבר גם לקטנים ביותר כמוצץ ומטרנה, ועד ארגוני חסד ברמה בין לאומית כיד שרה וזק"א (בין הארגונים הבודדים שמוכרים באו"ם) דרך הרמה הארצית כאיחוד הצלה, חסדי נעמי ועוד עשרות.

ולסיכום בסולם הערכים של הציבור החרדי נמצאים בראש, תורה, גמילות חסדים וחיי משפחה. לכן תפקיד האשה בהיותה מופקדת על אחד הערכים החשובים ביותר ליהדות – 'המשפחה' הוא שוויון אמיתי.

גיורא מרותק, וברגע כנה הוא מגלה את שעל ליבו, תראה הרב חננאל אני מתגורר בוילה בעלת 3 מפלסים, ובגינה שמקיפה את כל אחת מהקומות, אל מול נוף פנורמי של יער ירושלים. ברחוב שמריהו לוי בקרית יובל, וסמוך לרחוב יש את רחוב ברזיל שמכיל שיכונים גבוהים מימי קום המדינה העמוסים בדירות שמכונות קופסאות גפרורים כ-60 מ"ר שמתגוררות בהם משפחות חרדיות בנות 5-8 נפשות, תראה לא מדובר בעיניים, בסופו של דבר מדובר בזוגות צעירים אמידים בהשוואה למגזר, שיכולים להרשות לעצמם להתגורר בבירה ולא באחת מערי הפריפריה, והראיה שחונים שם מכוניות אירופאיות חדשות. אבל תבין אצלנו ברחוב שמריהו לוי, רק לעניים יש מכונית אירופאית חדשה... לכולם יש מכוניות תוצרת גרמניה כמרצדס והאודי, או תוצרת אמריקאית כקאדילק. אבל מה שמקומם ומרגיז שאצלנו בשטחי הדונם הענקיים של כל וילה יושב איש או אשה גלמודים שחלקם היו שופטים ומנכ"לים, לבד לבד. בעוד שבגומחות של החרדים סליחה על הביטוי יש משפחות מלאות שמחת חיים מילדים שקופצים ומשתובבים, שגורם לי לתת הסבר לעצמי שלרחוב שמריהו אלוקים חילק עושר, ולרחוב ברזיל אושר שמחה ועליצות ילדים. עד כאן על הדינמיקה הגאוגרפית של שמריהו לוי פינת ברזיל.

סוף טוב

ר' חננאל העילוי ממיאמי, בדרכו לכולל בשכונת בית וגן בירושלים, נעצר ברמזור בסוף רחוב שמריהו לוין, ובנתיב ליד נעצרת מרצדס נוצצת.

"שנחליף" אומר העילוי לבעל המרצדס בהומור.

"מסכים" אומר בעל המרצדס – "ובתמורה" מתנה – "שנתחלף גם בעולם הבא".

"למה נראה לך?!?" מתפלא העילוי – "שאמכור חיי נצח בחיי העולם החולף?!"

"חחחח." מצחקק העשיר – "כרגע אתה מעמיד אותי בניסיון של לועג לרש... כי גם העולם הבא שלי הרבה יותר עשיר משלך, אתה בקושי סיימת ש"ס ואני סיימתי למעלה מ-1,000 פעמים את הש"ס בזכות התרומות הגדולות שלי ללומדי תורה שבמצטבר סיימנו למעלה מ-1,000 פעמים את הש"ס".

"אל תחשוב שאתה כזה מושלם לפני שקראת את המאמר של הרב משולם". משיב העילוי בשנינות, תוחב לידי המרצדס את החוברת שבידכם. ופטורו לשלום.

”סוף דְּבַר הַכֹּל נִשְׁמַע אֶת הָאֱלֹקִים יֵרָא וְאֶת מְצֻתָיו שְׁמֹר כִּי זֶה כָּל הָאָדָם.”

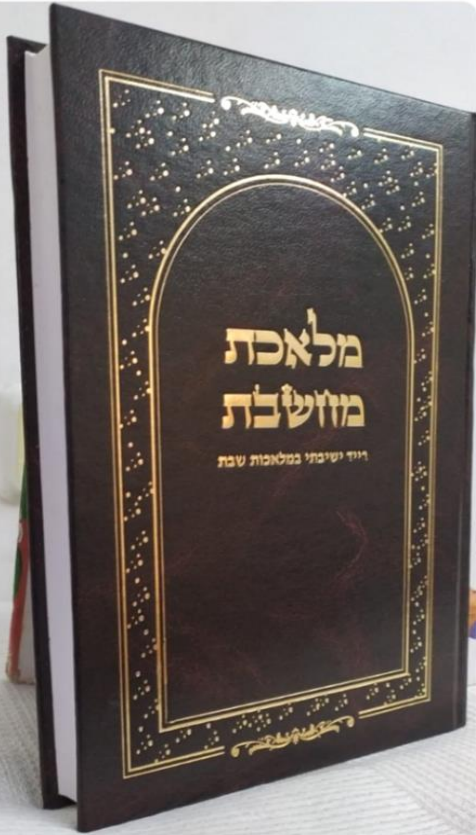

בשורה לעמלי התורה בעיון

יצא לאור ספר 'מלאכת מחשבת' על מלאכות שבת

הכולל חבורות למדניות בפלפול ישיבתי, המפשיטות בבהירות את הסוגיות הסבוכות של מלאכות שבת

שיטת ר"ת בשקיעת החמה
ביאור דברי הרמב"ם בטעמא דמוקצה
ביאור דברי רש"י הבורר תורמוסין
ביאור דברי רש"י בכלי שמלאכתו לאיסור
דעת הרמב"ם והשו"ע אי הותרה או דחיה ועוד

ונסוף עליו קונטרס הקדמה כ-100 עמודים בעמקות המחשבה, בסוגיות מעין עולם הבא דשבת, ונהמא דכיסופא

שנתחבר בס"ד על ידי בריתחא דאורייתא בחבורה של צורבא מרבנן, בכולל בהיכל ישיבת וולפסון (נתיבות החכמה)

לציבור הקוראים, הספר במחיר 50 ש"ח כולל משלוח עד לבית

1shol1@walla.co.il 052-7115452

הודעה משמחת

במסגרת הרחבת התפוצה ניתן להשיג את העלון באתרים: 'מורשת מרן' 'אור נקי - ללא גזל' 'עלון עולם'

עוצר נשימה

ומיעורר מחשבה

כ-500 עמודים של
מ'אמרים בשלום
בית המוגשים
במינוולוג מרתק
052-7115452

הרב נתנאל משולם

שמח בחזר

מורה נבוכים בקדושת הנעורים

מדריך גיל ההתבגרות להורים ומתבגרים
מבוסס על גישת גדול המשגיחים הרב
שלמה וולבה זצ"ל

משלוח עד הבית: 052-7115452
ניתן להזמין שיעורים להורים / בני הישיבות